

Ivan Pregelj.

Zvodnik.

(Povest od včera in danes.)

V. Pri pevski vaji.

BILO je v soboto po sveti Ani ob osmih zvečer. Kakor vsako soboto ob mraku so se zbrali člani farnega cerkvenega zbora v kaplaniji k pevski vaji. Pevski vodja, gospod Ignac, je ob teh prilikah določal pesmi, ki bi se pele naslednji dan, prepel jih enkrat ali po potrebi dvakrat in razdelil nato note za to ali ono novo pesem. Te nove pesmi so bile zboru vedno zopet veselo iznenadenje. Zgodilo se je namreč, da je gospod Ignac neredko nekako »odkril« staro, pozabljeno melodijo, ki je bila po pričanju starih ljudi čudovito lepa, a se je bila opustila in pozabila, da človek sam ni vedel, kako. »Not ni več«, so tožili drugi pevski vodje, preden je prišel gospod Nace, ki je že znal kje stekniti zaprašene partiture ali pa posneti po pevanju starejših ljudi napev in ga prirediti za zbor. Dasi se ni protivil lepim cecilijanskim napevom, je hotel dati gospod Nace nekaj tudi okusu ljudi; zato je »obudil od mrtvih« davno pred Ljubljanci živalne Riharjeve speve, iskal domačih motivov in segal po najbolj novem, po Angeliku in Hugolinu in po domačih glasbenikih, ki niso imeli ne šcle ne slave, pa jim je pesem pela vendar iz vesele nravi in vedre goriške duše. »Pej! Kaj bi hodili drugam.« se je izrazil glede teh svojih drugov, glasbenikov samoukov, prijateljev svojih iz bogoslovja, »Kaj bi hodili drugam! Tudi doma premoremo nekaj. Ni najbolje, pa je naše! Živeli Grilanci, Plesničarji in Vugi! Živel zlasti vrli Vinko! Njegovo ime bo goriški Verdi. Bogve, da je res tako. Pej!«

Tako je mislil gospod Nace kot pevovodja. V pesmi ni iskal sebe, iskal je srca svojih ovčic, iskal jih tam, kjer so najboj čutili, vajeni sladkih fig in vina žlahtnine . . .

Tisti večer je odprl po običajni prvi vaji za drugi dan v mogočno partituro. »Za praznik Marije v nebo vzete«, je dejal kratko in segel s svojimi lepimi prsti v tipke. Pevci in pevke so se mu nagnili čez rame v note.

»O, glejte!« je vzkliknila tedaj Tončka in se ozrla na prijateljico Rožo, »češčeno Marijo«, pa prav kakor se moli, bomo peli.«

Gospod Nace se je nasmehnil in prikimal. »Se čudite?« je vprašal. »Zakaj ne bi mogli peti tudi te sladke molitve! Saj poje duhovnik pri peti maši očenaš.«

»In mi na koru Vero,« je veselo prikimala Tončka. Skoraj preživo zadivljena je nato velela:

»Zdrava Marija . . . milosti polna. To bo lepo! Tak, zaigrajte že, gospod, da bomo čuli.«

Harmonij se je oglasil. Tončka pa se je ozrla vedra in živa, kakor je bila po pevcih in družicah. Tedaj pa je trenutno ostrmela. Videla je Rožo. Brezbrižno skoraj z dolgočasno je slonela deklica ob oknu in strmela v noč. Nekaka čudna trudnost ji je ležala na licu. Videti je bilo jasno, da se deklé malo meni za petje, da je v mislih odsotna. Samo s pol ušesom je odslej poslušala tudi Tončka kaj igra gospod Ignac. Pa je bila vendar prečudno lepa pesem. Brezmejno nežno je odkrivala v tajnosti svetega materinstva. »Zdrava Marija . . . blagoslovljena ti mej ženami . . . blagoslovljen sad Tvojega telesa . . .«

Gospoda Ignaca, ki je igral, je pesem dvignila, da je začel polglasno peti k harmoniju. V neskončni milini, ki je ne glas ne godalo nista mogla dovolj ljubko izraziti, se je pesmi prvi del končal v sladkem imenu: »Jezus!« Tiho in le mrmraje pojoč je nato gospod Ignac doigral.

»Sveta Marija . . . Mati božja . . . prosi za nas grešnike . . . zdaj . . . in . . .«

Trpek premor, nenaden prehod, nenavaden, a čudovito lep, je sledil, nato pa je pesem umrla v tihi dalji, kakor duša, pojoča proti nebu:

»Ob naši smrtni uri. Amen!«

Igralec je vrgel prste kvišku. Skrivnostno tiho je postalo v sobi. Sredi v molk je tedaj padlo ostro, neuglašeno, trdo.

»Roža!«

Tončka je bila zaklicala vsa nemirna in se pognala k prijateljici ob oknu. Prijela jo je trdo za ramo in ji zastrmela v obraz. Roža se je živo presenetila in zbledela.

»Kaj pa je vendar?« je vprašala zmedenno.

»Po vaji ti povem,« je rekla pridušeno Tončka in se umirila. Gospod Nace se je resno ozrl in vprašal:

»Kaj pa je to? Pevke so si v laseh? Še tega se nam je treba.«

»Nič, nič,« se je branila Tončka. Gospod Nace ji je gledal nekaj trenutkov v obraz. Videl je bridko resnobo njenih pametnih in jasnih oči. Zaslutil je, da se godi nekaj nenavadnega v tej dekliški duši, ki jo je poznal za prečudno gorečo in močno. Zato je samo mirno prikimal in dejal nato hladno, mirno:

»Ali imate note? Začnimo! Sopran.« Dobro uro so se nato vadili. Ko so bili za silo gotovi, je bila ura deset. Gospod Ignac je zapiral harmonij. Še nekaj navodil za petje drugega dne, še šaljivo besedo, kakor za vljudno zahvalo, ki jo je vodja pevcem dolžan, nato rahel posmeh temu ali onemu pevcu.

Zdajci je vprašal fant, ki je pel tenor: »Gospod, ali je ta Zdrava Marija Sattnerjeva?«

»Vsa čast očetu Hugolinu,« je odvrnil gospod Nace, ampak ta pesem ni njegova.«

»Sem mislil, ker je tako pobožna,« de je fant.

»Ho, ali je samo oče Hugolin pobožen?« se je nasmehnil preprostosti fantovi gospod Nace.

»Če ni Sattnerjeva, je pa Vaša lastna,« je dejal živo fant, ki ga je bilo malo sram. Ni vedel, da je zadel. Gospod Nace je obrnil obraz nazaj v harmonij in dejal skromno:

»Naj bo tega ali onega. Da je le lepa!«

»Lepa!« so odgovorili pevci in pevke. Gospod Ignac je krstil svojo drugo zadrego in se sunkoma dvignil. Nato je dejal:

»Dovolj o tem. Nekaj drugega sem hotel povedati.«

Pevci in pevke so posluhnili.

»Ta naša nocojšnja vaja je naša zadnja . . .« je dejal gospod Nace. Med pevci je zašumelo v iznenadenju.

»To se pravi.« je tedaj dopovedal z nekakim bridkim nasmehom gospod Nace, »zadnja vaja v soboto zvečer. Odslej se bomo vadili ob nedeljah po nauku in blagoslovu.

Pevci in pevke so se spogledali. Fantu, ki je pel tenor, je zaigrala hudomušna beseda na ustih:

»Salabolt! Pej kej se gospod tako boje za nas?«

Duhovnik se je ozrl resno nanj in dejal: »Večerna pozna ura ni primerna za naše sestanke. Ne mislite pa, da imam kak povod ali kakšen vzrok, da sem to sprevidel. Nobenega nimam. Vsi ste pošteni. A ura ni primerna. Ne za vas ne zame.«

Nihče ni ugovarjal.

»Nadejam se, da mi ostanete kljub tej novotarji zvesti.« je nadaljeval gospod Ignac in se mi ne boste skujali kakor se mi je gospod učitelj Kerkoč.«

»Tako pa ne, tako pa že ne,« je uverjal svojo zvestobo tenor. Tončka je dejala:

»Saj ne služimo Vam, saj Bogu v čast.«

»Tako je,« je dejal gospod Ignac in nastavil:

»Velja torej! Ob nedeljah. Zato pa včasih za nameček še kakšno posvetno.«

»Če jih kaj znate,« meni fant s tenorjem.

»Znam, še iz študentovskih let.«

»Zaljubljene tudi?«

Tenor je objesten. Hladno ga pogleda gospod Nace in reče:

»Tenor poje, sicer bi ga, četudi je zvest, spodil iz zbora.«

»Se ne dam,« se smeje fant in doda za opravičilo:

»Pa saj sem se le šalil.«

»Vem,« odreže kratko gospod Nace. Nato se zamisli trudno in deje toplo:

»Saj ste me slišali zadnjič, ko sem pridigal o očesu, ki ga izderi, če te je pohujšalo! Umejte me! Po noči je bilo, da je hodil zli duh in sejal ljulke. Bojmo se torej noči! To in samo to me je nagnilo, da sem se odločil, naj preložimo to vajo. Ste umeli?«

»Pej, seveda smo!«

»Hvala,« je rekel hladno gospod Nace in se začel poslavljeti. V slovesu je vzbrnela zopet vesela vipavska kri:

»Lahko noč! Pa lepo domov in v posteljo.«

»Kakor kokoši, seveda!«

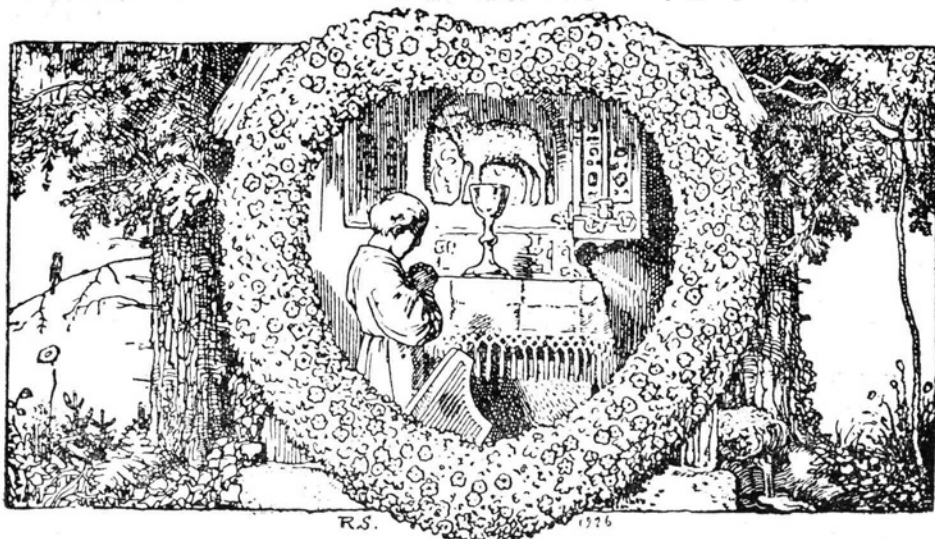
»Kakor pridni otroci!«

»S kokljo vred!«

»S kokljo!«

»Hvaljen Jezus!«

»Amen!«

POMENKI.

Telovo.

PRIŠEL je maj. Tisočletja stara mati narava se je nanovo oblekla, posula je rože po poljih, odela se v svetlozelen plašč in zbudila slavčke v gozdih, da bi na najslavesnejši način praznovala mesec, posvečen rajski Gospé. Nekdaj, tako poroča zgodovina, je bil mraz in led med svetom. Pa je vzknila bela roža Marija in pognala cvet — Kristusa. Z njo je prišla med narode nova pomlad in svetlo solnce resnice je obsijalo obupano človeštvo. V spomin nato obhajamo v maju

Šmarnice.

Celi mesec se vsak dan zbirajo verniki v cerkev pred Marijin oltar, ki je ves odet v rože in osvetljen s svečami. Vesele, priproste popevke done v svetiščih. Duhovnik čita iz knjige primerne nagovore, posvečene majniški Kraljici. Nato zmoli ljudstvo litanije in h koncu zapoje pesmi, ki vro iz hvaležnega srca. Zornice in šmarnice so najbolj idilične pobožnosti v cerkvenem letu. Kljub težkemu poljskemu delu se verniki radi udeležujejo šmarnic, ker so se jim posebno prikupile. V tem mesecu vihrajó po vaseh zeleni mlaji, okrašeni z raznobarnimi trakovi in večer za večerom goré lučke pred okrašenimi slikami božje Matere. Po nekaterih vaseh nosijo zvečer kip svete Matere iz menoma od hiše do hiše in opravljajo majniško pobožnost. Kar je najlepših rož

v vrtovih, morajo v maju pred Marijin oltar.

Šmarnična pobožnost je stara približno sto let. Prvotno so jo obhajali v Italiji, odkoder se je razširila tudi po drugih deželah in se zelo

udomačila med vernim ljudstvom. Na Slovenskem so imeli prve šmarnice ljubljanski bogoslovci v semenišču leta 1851. Pet let kasneje se je pobožnost razširila že po deželi. Ime šmarnice je dal prvi Janez Volčič, kapelan v Horjulu, ki je spisal tudi leta 1855. knjigo z naslovom »Šmarnice Mariji darovane«. Prve šmarnice je pa sestavil že leta 1842. Davorin Trstenjak. Od takrat leto za letom posluša v najlepšem pomladanskem mesecu sveta Gospa molitve in prošnje v našem milem jeziku. Toliko pristrčnih, splošno znanih pesmic v čast Materi božji pa zlepa nima noben narod, kot jih imamo mi Slovenci. Naj done tudi letos te mile popevke v cerkvah, po vrtovih, poljih, vaseh, in holmih, koder žive srca, udana sveti naši Zavetnici!

Duhovo.

Petdeseti dan po Veliki noči obhajamo binkoštni praznik, posvečen sv. Duhu. Poleg Velike noči so Binkošti najstarejši krščanski praznik. Včasih so se slovesno pripravljali novokrščenci na ta dan. Oni katehumeni, ki niso bili iz kakršnegakoli razloga krščeni na Veliko noč, so prejeli sv. krst na binkoštno nedeljo. V spomin na to se še danes na binkoštno soboto po župnijskih cerkvah blagoslavlja krstna voda.

Duhovo je dan božjega posinovljenja. Preplašeni učenci so na binkoštno jutro prejeli moč stanovitnosti in junaštva. Ta praznik je rojstni dan svetih mučeniških cvetk in porok nezmotljivosti Cerkve božje. Kot življenjapolno solnce plove Duh božji nad njivami naših src, posejanimi z milostjo. Koliko velikih del je že dozorelo v svetem solncu, koliko junaštva in gorke ljubezni je vzknilo v njem!

Naš narod moli sv. Duha. Nad javorjevimi mizami je izrezal ali narisal pod stropom goloba — simbol ljubezni tretje božanstvene osebe. Po jedi so naši očanci redno molili k sv. Duhu tolažniku. Veliko cerkva je sezidanih na gričih sv. Duhu na čast. Njegova slika visi v bolnišnicah in hiralnicah, kjer domuje trpljenje in beda. Njegovemu varstvu priporočajo matere sinove in hčere, ko jih pošiljajo v šole, proseč božjega Duha, naj bi jim dal »pravi um in pamet«.

S tem praznikom se začenja najdaljša pobinkoštna doba, ki traja do adventa. Ta cerkveni čas je posvečen procesu dušnega čiščenja in izpopolnjevanja. Pod vodstvom božjega Duha naj bi se naše življenje razvilo k stanovitni rasti v čednostih in dobrih delih. Od binkoštnega praznika nadalje se vrše nabori za krščanske bojavnike. Škofje hodijo po farah in izbirajo v zakramentu sv. birmine nove vojščake za božji boj proti satanu. Tako raste leto za letom armada božje vojske, da omeji, ustavi in premaga pogubnega duha, očeta sedmerih glavnih grehov, ki so največja nesreča za človeštvo. To vojsko vodi in kreпча sv. Duh, delivec milosti in moči.

Telovo.

Prva pobinkoštna nedelja je posvečena sv. Trojici. Takoj naslednji četrtek pa praznuje Cerkev slovesni praznik sv. Rešnjega Telesa. Šeststo let obhajajo zemljani to prelepo in sijajno slavlje. Celo leto — izvzemši velikonočno procesijo — je Bog skrit v cerkvah. V priprosti podobi kruha živi kot ujetnik v tabernaklju. Opolnoči ga lahko vzame svečenik in nese po samotnih potih v nizke, zatohle sobe k umirajočemu. Skromen je sveti Bog. Lahko bi si izbral zlato, srebro, bisere,

drage kamene, da bi z njimi skrival svojo čudežno navzočnost. Toda najvišje ljubezni bi nam potem ne mogel izkazati! Zato si je izbral podobi kruha in vina, da se združuje z nami umrljivimi ljudmi ter živi On v nas in mi v Njem.

Pri sijajni papeževi maši in pri maši bornega kaplana — povsod nosi isto obleko. V baziliki sv. Petra v Rimu in v najrevnejši podružnici: povsod le uboren kruh in nekaj vina. Dvorjanov nima. Ko buči zimska burja okrog cerkve in sneg trka na zamrzla cerkvena okna, samuje sam samcat — le večna luč trepeta pred Njim. Pa pride pomlad! Ljudje delajo na polju, cerkvena leži mirno med zelenjem, kot bi sanjala. In v cerkvi je Bog — sam. Iz gozda mu poje kukavica, v zraku žvrgoli škrjanček, na belocvetočem grmu gostoli slavec. Njihovo petje je edino, ki sega pred Stvarnika v tabernaklju. Ljudje se bore za vsakdanji kruh in v tej borbi pozabijo na Kruh angelski.

Enkrat na leto pa dvignejo svetega, skritega Boga in ga v triumfalnem sprevodu nosijo mimo hiš, travnikov in vrtov. Zdi se, kot bi mu ta dan hoteli zadostiti za samotne dneve in javno manifestirati vero v Njegovo euharistično pričujočnost.

Mesta, trgi in vasi se ta dan praznično oblečejo. Svetlo pomladansko solnce siplje jutranje žarke na rosne cvetke, ki blestijo kot biseri. »Zbudiš se v okrašeni vasi. Mir in zdravje se polotita tvoje duše, čeprav bolehaš. Hiše so okrašene, ceste pometene, mlaji se dvigajo ponosno v nebo. Na oknih vise preproge, duhte cvetice in žare svečke.

Ob poti so čez noč zrastle mlajčki, odeti v cvetje. Tu in tam se boči čez cesto ponosen slavolok. Človeku se zdi, kot bi zemljani še nikdar ne grešili: radostni spev plove mimo holmov, hiš in trat. Na stotisoče tihih in petih maš se dviga v nebo, nešteto procesij valovi po vaseh in mestih, mimo polj in mimo palač. V najrazličnejših jezikih prepevajo narodi Gospodu hvalnice.« (W. Faber.)

V cerkvi, lepo okrašeni s cvetjem in zelenjem, se začne slovesna peta maša. Duhovniki so oblečeni v krasna bela oblačila. Med mašo zadoni mogočni slavospev sv. Tomaža Akvinca: »Hvali, Sion, Rešenika!« Po maši se uvrsti procesija. Zvonovi zazvone, da se trese zvonik, možnarji pokajo, pevci pojo, zvončki pozvanjajo, ljudstvo moli. Mašnik nese v spremstvu druge duhovščine Najsvetejše pod slavnostnim nebom v ovenčani monštranci. Bandera vihrajo nad dolgo vrsto vernikov, ki nosijo prižgane sveče. Ob Najsvetejšem trosijo beooblečene deklice cvetice Zveličarju na pot.

Na štirih krajih so postavljeni oltarji. Tu se procesija ustavi. Diakon poje začetke vseh štirih evangelistov. V mogočni vrsti odličnih pradedov sledi rodovnik našega Gospoda od očaka Abrahama, do Davidove hčerke Marije, iz katere je bil rojen Jezus, imenovan Kristus. V spokorni obleki stopa pred nas prvi klicar k pokori — Zaharijev sin

Janez Krstnik. V globokih besedah opeva sveti Janez Besedo, ki je prišla na svet. Človeku se strese srce ob tožbi: Na svet je prišel, toda njegovi ga niso sprejeli!

Evangeliju slede kratke molitve, v katerih prosi duhovnik Boga, naj bi rešil ljudstvo časnih in večnih nesreč. Kako milo doni sredi sočnih travnikov in rodnih njiv v jasno nebo prošnja: Strele in hude ure — reši nas, Gospod!

Med petjem in molitvijo se vrne procesija v cerkev, kjer duhovniki zapojó slovesni »Te Deum« — hvalnico neskončnemu Bogu, ki se je ponižal med svoje ljudstvo, da ostane pri njem vse dni, do konca svetá!

Praznik sv. Rešnjega Telesa je slavnostni dan zmage resnice nad krivoverstvom. Ta dan se združita nebo in zemlja, angeli in človek, da v globoki veri izkažejo čast euharističnemu Kralju.

Smrekar.

Šli so.

Orje očka in zemljo drobi.
 Seje očka in zrnje škropi.
 Žanje očka, smrt klasju deli.
 Z zrnjem namlačenim k mlinu hiti.
 Orje in seje in žanje in mlati. —
 — Sam. — Le briško solnce kodre mu zláti.

Brda ne pojejo, Brda ne vriskajo.
 Ptiči med veje se strahoma stiskajo.
 Bronasti glasi iz lin ne hitevajo.
 Nageljni bujni po oknih samevajo.
 Vseh nas očesa vsa vlažna so: jokamo.
 Prsi izžete se krčijo: stokamo.

Šli so: Fantje = ponos in dekleta:
 naši sinovi in sestre vse mlade in bratje.
 Rekli so: Svet onkraj morja bogát je.
 Šli so. — Za mizo poglej! Vsi prazni so stoli.
 V kotu ob peči na pol slepa babica moli;
 molek družinski drsi ji med velimi prsti,
 jagoda k jagodi teče, lepo vse po vrsti.

Šli so. — Poglej, je = li njiva pod hribom zorana?
 Sina ni. Dolgo rjavita že plug in brana.
 Šli so. — Deklé je pustilo cvetice na gredi.
 Nageljnov rdečih ne božajo fantov pogledi.
 Briške noči več ne čujejo pesmi na vasi.
 — Vrane osmrtnico krakajo zlobno na jasi. —

Rado Bednarik.

Leta Gospodovega ...

Antikristovi dnevi.

IN odpadli so tudi v naši deželi in vera naših prednikov v 16. stoletju je zašla na kriva pota; toda Gospod ni dopustil, da bi hudičeva zel. zanešena iz Nemškega, prerasla dobro setev. Nad podobo predikanta Primoža, prvega slovenskega oprode doktorja Martina, je slikar zapisal resne psalmistove besede.

Šiba kuge, šiba Turkov, šiba kobilic, šiba potresov je udarila celo Evropo. Ljudstvo je obnemelo same groze in v svoji otrplosti ni niti opazilo, kdaj so se priklatili med njega antikristovi sli.

Učeni in do oblakov napuhnjeni Martin Luter je zasejal seme krive vere najprej v svoji domovini. Ko veter plove, tako so predikantje in plemstvo razširili luteranstvo doli do nas.

Njiva je bila dobro pognojena. Vera v ljudeh se je zmaličila, ljudske šege, ne tolikanj iz zlobe ko iz nevednosti, so bile skvarjene do mozga. V cerkveni upravi je bil tak nered, da je en župnik imel po pet fara. Zato je nastavljal svoje obhodnike, ki so znali komaj mašo brati, da so opravljali dušno pastirstvo. Sam tolminski dekan Bonež je v sveti jezi nad takimi klatečimi se mašniki popisal njih pohujšljivo življenje. Koder so bili čredniki slabi, so tudi ovce imele grinte. Vražarstvo je cvetelo. Še l. 1738. so Volčani svojega župnika Janeza Friderika Matka hoteli iz fare izgnati, ker ni hotel pregnati toče. Ženska noša je bila v tistih časih zdaleka bolj pohujšljiva nego li danes. To izpričujejo številne škofovske vizitacije posebno po Tolminskem.

L. 1595. je cerkvena komisija poklicala na odgovor Šmartence v Brdih zastran zapravljanja cerkvenega premoženja. Komisarji pravijo v svojem poročilu: če se pri volitvi občinskega predstojnika (dekana) in cerkvenih ključarjev, kar se vsako leto zgodi, zakoljeta po dva vola in se izpije po en sod vina, potem ni čuda, če cerkev niti svojih davkov ne more odrajtati. Pa še dosti starih zapiskov bi našli tu in tam po farnih arhivih, ki bi povedali, da so bila tla prav godna za seme krivih ver.

Luteranstvo, ki je potem skotilo še marsikatero krivo vero, je po naših krajih našlo zatočišča najprej po gradovih. Plemstvo, po večini nemške krvi, se ga je kaj rado oprijemalo. Znano pa je tudi od cesarjev izsiliti svobodo veroizpovedanja, sicer je odreklo pomoč za vojno proti Turkom. Tako so pravzaprav v veliki meri turški navali krivi, da tudi v goriških kronikah beremo, kako je Primož Trubar bil prvi oznanjevalec krive vere po naši deželi. Najprej je pridigal čisti evangelij Kranjcem in Tržičanom. Sredi novembra l. 1563. je pa prišel tudi v Gorico. Goričani so Trubarju dali tudi povod, da je močno jel napadati katoliške šege in romanja. Ko so začeli romati na Skalnico nad Solkanom, kjer je imela pastirica Uršula Ferligojnica prikazni, je pisal Trubar, da so romarske cerkve le »od tih hudizhevih, lezhniuih bab gori prishle in so k timu ty fary, menihi, cehmoshtri in mezhnari zarad njih trebuha volo pomagali«.

Predikant Trubar je oznanjal Lutrov nauk v hiši pl. Eckha na zgornjem koncu Raštela. Pridigal je tudi v gradu v Rubijah in zadnjo nedeljo v novembru je na oslici jahal po Vipavski dolini ter se je

ustavil v sv. Križu. Tu je imel obilo poslušavcev; svojo pridigo je hotel celo tiskano v treh jezikih izdati. Toda cesar Ferdinand je že ukazal deželnemu glavarju Turnu in goriškemu župniku Mercini, naj Trubarja zvezanega pošljejo na Dunaj. Vlada se je namreč bala, da bi se luteranstvo razpaslo po Goriškem, ker bi potem Benečani pod pretvezo verske obrambe vdrli v deželo. Toda Trubar se je že umaknil v Ljubljano, kjer je bil na varnem; tu si pa ni pustil, piše Valvazor, »Primus Truber gobca zamašiti«.

V Gorici je že bilo precej plemiških rodbin luteranskih privrženecv. Med njimi so Orzani, Attemsi, Lanthieriji, Thurni, Eckhi; slednji so bili voditelji luteranske stranke, ki je kot svoj zunanji znak zahtevala obhajilo pod obema podobama, in odpravo celibata za duhovnike. Deželni stanovi (plemstvo in meščani) so na zboru v Brucku l. 1578. dosegli svobodo luteranskega veroizpovedanja, a ne bogoslužja. Toda za to se niso zmenili tudi goriški plemiči ne. Že drugo leto po Trubarjevem odhodu so pozvali v Gorico predikanta Ostermana. Toda nadvojvoda Karel je dal Ostermana zapreti. Odslej si niso več upali tuji predikanti k nam. Le še l. 1587. je še eden luteranski oznanjevalec prestopil goriška tla. Toda še tega so zvezanega pripeljali na tolminski grad, od tod v Gorico pred župnika Andreja Nepokoja, ki je ukazal predikanta Petra Kupljenika odgnati v Videm, kjer je fanatični privrženec doktorja Martina končal svoj križev pot.

Toda kljub temu je Truberjeva setev klila. Šempeterski kaplan Franc Croco je obhajal ljudi pod dvema podobama ter se je sam nazival predikanta. Solkansko-goriški župnik Mercina se je tudi bolj nagibal na luteransko plat. Luteranstvo se na Goriškem zdaleka ni toliko razširilo kot v sosednjih deželah. Vendar je nadvojvoda Karl poslal l. 1574. ljubljanskega škofa Konrada Glušiča, doma iz Komna na Krasu, in Nikolaja Coreto, prošta pri Gospe sveti na Koroškem, naj »zadušita tiste iskrice, ki jih je kriva vera že upalila«, pravi zgodovinar Morelli. Na tiho nedeljo sta sklicala goriške meščane in jim razodela vladarjevo voljo. Mestnemu sodniku sta ukazala, da ne sme nobenega več sprejeti za meščana, če ne prinese od župnika potrdilo, da je katoličan; krivoverske knjige sta na javnem trgu sežgala; plemičem pa sta naročila, naj se vrnejo v katoliško cerkev, ali naj zapuste grofije. Tri plemiške družine so zapustile domačijo, druge so se pa potuhnile in se prikazale na dan s svojim luteranstvom po zboru v Brucku. V hiši grofa Attemsa poleg starinske cerkve sv. Duha pod južnim obzidjem goriškega Grada so se luterani pričeli javno zbirati. Goriški arhidijakon in poznejši ljubljanski škof Janez Tavčar si je silno prizadeval, da bi mesto očistil luteranstva. Nadvojvoda Karel je zopet pošiljal vizitatorje na Goriško. Nekateri plemiči so se nadvojvodi pokorili, drugi so ostali zakrknjeni. Ko sta voditelja goriških protestantov Hanibal Eckh in Jernej Posch šla na Kranjsko, je luteranstvo v Gorici brž izmrlo. Saj ni imelo opore niti v meščanih, še manj po deželi.

Trdoglavi luteranci so bili v Rihemberku. Zapeljal jih je njih župnik Gašpar Bevčar iz Kanala. Delil je obhajilo pod obema podobama; delavcem v vinogradih so Rihemberčani ob petkih nalašč vsiljevali mesne jedi. Ko je vizitator Porcija prišel l. 1571. v Rihemberk, so mu z orožjem zabranili vstop v cerkev. Janez Tavčar piše l. 1582. v marcu svoje vizitacije v Rihembergu nadvojvodi Karlu, da so tod

trdovratni krivoverci in da je treba vse storiti za očiščenje tega kota od krivovercev. Potem našteva glavne kolovodje: Kovač Hieronim, Primož, Luka in Štefan Pečenko, Štefan Hmelak, Sebald Hrovat, Peter Pregl, Avguštin Rob(ič), Matija Pajer, Jurij Savinec, Primož Pavlica in Jernej Birska. (Zanimivo je to naštevanje, ker se spoznajo stari ri-hemberški priimki.) Rihemberško luteranstvo je kmalu izmrlo; krog l. 1600. so bili zadnji trije pokopani na neposvečenem svetu. Ob istem času je izginilo luteranstvo tudi iz Vipave. Nadvojvoda Karel je ukazal l. 1584. baronu Lovrencu Lanthieriju, da mora pod kaznijo 1000 zlatnikov pozvati luteranske podložnike, naj se vrnejo v katoliško vero ali pa naj zapuste njegove dežele. 26 Vipavcev se je predstavilo Lanthieriju v Gorici. Nekateri so se odrekli svoji krivi veri, večina jih je pa zapustila svoj dom. Toda šele okoli l. 1598. se je dekanu Forstnerju in mestnemu sodniku Petru Uleju posrečilo luteranstvo do dobra zatreti. V Idriji se je luteranstvo javno še največ časa ohranilo. Šele zapisnik reformacijske komisije med l. 1614.—1618. pravi, da ni več nobenih luteranov.

Pol stoletja je bila naša deželica izpostavljena navalu luteranske vere. Toda suhi »evangelij« Lutrov brez iskrice življenja ni zašel med naše ljudstvo. Le nekaj plemičev in meščanov se ga je iz kljubovalnosti oklenilo. Kakor se je kriva vera zasejala, tako se je iztrebila. Vendar je treba protestantovskim pridigarjem priznati eno zaslugo: slovenska knjiga je prišla med ljudi; in tudi katoliški reformatorji so bili potem prisiljeni dati ljudstvu v roke nabožne knjige, pisane v njegovem jeziku. Za Goriško posebej pa je luteranstvo imelo to korist, da so cerkveni krogi uvideli potrebo po ustanovitvi škofije v Gorici, ker je oglejski patriarhat zanemarjal preoddaljeno goriško deželo.

Iz zlega semena je v dobi luteranstva hotela pognati še ena vrsta ljulike. Tedaj je pasel čredo v Prvačini fajmošter Matija Sova (Nectua). Neko noč v l. 1584. je v bridki žalosti nad antikristovimi dnevi napisal v krstne bukve: »L. 1584. so se zbrali pri cerkvi sv. Lucije blizu Tolmina ljudje obojega spola in so tekali kot vsi blazni in iz sebe semtertja. Bili so svetnega stanu in so se z besedami in dejanji upirali duhovnikom, ko blazni stegovali roke, se tresli po celem telesu in se delali plašne, nekateri so se valjali okoli cerkve po hrbtu, drugi po trebuhu in se delali ko da bi jim bilo od Boga dano.« Ti ljudje so spadali k sekti »skakačev«, ki je imela svoj začetek doli na Nemškem ob Renu. Ljudi se je polotila, kakor poroča patriarhu v Oglej tudi njegov odposlanec Pavel Bizancij, neka verska blaznost. Ta je umljiva iz razmer tedanje dobe. Razen teh izrodov naštevajo kronike tudi sekte »štiftarjev« (od nemškega »stiften« = ustanavljati). Štiftarji so hodili od vasi do vasi in hoteli povsod kapele zidati. Ljubljanski arhivi pravijo o neki še bolj čudni krivi veri, koje privrženci so hodili ponoči na samotne kraje, češ da se jim tam prikazujejo angeli v ptičji podobi in jih uče prave vere, ki je drugačna od tiste, ki jo razlagajo duhovniki.

Le polagoma so se naši predniki izmotali iz duševne teme, kamor jih je pahnila tedanja doba, polna zablod. Za antikristovimi dnevi so prišli drugi, tudi hudi. Za slovenskega kmeta je napočil čas borbe za staro pravdo, ki jo je zgubil baš tedaj, ko so za tiste čase veljale psalmistove besede: »Ne zavrzi me, Gospod, v času starosti in stiske...«

Upanje naše, bodi češčena!

*Od Postojne do Gorice
rožnata je šla pomlad,
in sejala je med polja
kleno zrnje zornih nad.*

*Nade v zemljo posejane
vzklile niso iz prsti —
Čakajo pomladi nove,
da jim v dušah up vzkali.*

*Takrat prišla bo Kraljica
iz nebeških, zlatih trat
in prinesla v duše speče
novo, rajsko bo pomlad.*

Selma Lagerlöf:

Sedem poglavitnih grehov.

(Iz zbirke »Drottningar in Kungehälla. — Grušenjka.)

HUDOBNI duh je sklenil, da ponagaja in norce pobrije z nekim modrim menihom. Zato se je ovil z zelo širokim plaščem, na glavo je posadil klobuk s širokimi, pobešenimi krajci, da bi ga nihče ne spoznal, in je tako šel k starčku, ki je še deč v spovednici stolne cerkve čakal na grešnike.

»Častiti oče,« je začel izkušnjavec, »sem kmet in kmečki sin. Vstajam, ko solnce gori gre. Nikdar ne pozabim svoje jutranje molitve. Potem delam celi dan na polju. Moje kosilo je košček črnega kruha in lonček mleka. Samo takrat, ko se hočem pozabavati s prijatelji, si privoščim medu in sadja. Sem edina podpora svojim starim roditeljem. Sem samski in žensk ne poželim. V cerkev hodim pridno in od vsega, kar imam, dajam desetino. Častiti oče, slišal si torej mojo spoved, ali mi zdaj daš odvezo?«

»Ljubi sin,« odvrne menih, »ti si najpobožnejši človek kar sem jih do zdaj poznal. Zelo rad ti dam odvezo, le to mi dovoli, da ti poprej povem, kaj se je tu nedavno zgodilo. Potolažiš se, ko izveš o mnogih junaških dejanjih, in si boš mogel kmalu reči, da so bili ti, ki so jih storili, še večji grešniki, nego si ti.«

»Oče, zapelješ me v napuh,« je rekel spovedanec.

»Bog me varuj pred tako veliko pregreho,« je dejal menih, »ko izveš mojo zgodbo, boš drugače sodil.«

In je začel pripovedovati: Ošabni vitez, ki ima svoj veličastni dom tam na skali za vodo, je sklenil nekega dne, da odda svojo hčer bogatemu in mogočnemu gospodu, ki jo je ljubil. Gospodični pa ni bilo to všeč, ker je že bila dala besedo drugemu možu. Napisala je zato pismo izvoljencu svojega srca, v katerem mu je razodela, da jo oče sili z drugim v zakon.

»Kličem ti torej prav prisrčno: z Bogom!« mu je pisala, »in te prosim, da bi se radi mene ne žalostil, ker sem ti v srcu še vedno vdana.«

Vitez, njen oče, pa je odvil pismo slu in ga je skrivaj uničil.

Prišel je dan svatbe, katerega je hči pozdravila s premnogimi solzami. V cerkvi pa ni jokala; tolika žalost je legla na njen obraz, da so lica okamenela. Kdorkoli je bil v cerkvi, jo je objokoval.

Tudi vitez, njen oče, je videl, kako je izraz njenega obraza okamenel. On se je zgrozil svojega dejanja. Ko so se vrnili iz cerkve, je poklical hčerko k sebi in ji rekel:

»Moja draga, krivično sem ravnal s teboj!«

Čeravno je bil junak, je padel pred njo na kolena in ji izpovedal, kako sramotno se je izpozabil, da je njeno pismo prestrigel. Bal se je, češ: njen ljubimec izve o nameravani poroki, pride s prijatelji po njo in jo s silo odvede.

Hči mu je odvrnila: »Oče, opravičil se boš, da nisi vedel, kako nesrečo si s tem povzročil.«

In je šla na mostovž nad visečim mostom.

Tja je prišel za njo njen ženin in jo vprašal: »Draga, zakaj se zrcali tako velika žalost na tvojem obrazu?«

Nevesta pa mu je odgovorila: »Ker imam ljubega, kateremu sem prisegla, da ga nikdar ne izdam.«

On pa je rekel na to: »Ne toguj, da si postala moja žena! Ljubim te tako goreče, da mislim, da bi te nihče ne mogel tako osrečiti kot jaz.«

»Tako govori vsak, ki ljubi,« reče ona na to.

»Samo povej mi, kaj naj storim, da prepodim žalost s tvojega obraza; potem ti dokazem, da govorim resnico.«

Nevesta si je zdaj pomislila: »Rečem mu to, morda mu Bog omehča srce.« In mu je pravila, kako sta se z ljubljencem pod prisego zavezala, da si bo ta, ki bo izdan, vzel ravno na poročni dan življenje. »Torej danes si moj ljubljenec vzame življenje,« je končala nevesta. In zgrudila se je v svoji žalosti k nogam ženinovin: »Dovoli mi, naj grem k njemu, predno se to zgodi!«

Taka moč je bila v njenem hrepenenju, da se je njen mož, dasi si je v duhu rekel: »Ako jo pustim k njemu, ki ga ljubi, je ne bom videl več,« takoj obvladal in ji rekel: »»Stori, kar se ti zdi pravo!«

Dvignila se je in ga s solzami v očeh zahvalila. Na to je odšla k svatom, ki so že sedeli vsak na svojem mestu okoli široke mize, željno čakajoči obeda, ker so bili zelo lačni po dolgi hoji in dolgi maši.

»Dobri moji gospodje in gospodične,« jim je govorila nevesta. »Moram vam povedati, da pojdem s privoljenjem moža k svojemu ljubljencu. Kajti on si hoče danes vzeti življenje, ker sem mu postala nezvesta. Hočem iti k njemu in mu reči, da sem bila prisiljena v zakon. Ne čudite se, da hočem sama k njemu; kajti v takem slučaju ni mogoče zaupati ne pisanju ne slu. Samo to vas prosim: jejte, pijte in se radujte v moji odsotnosti! Samo da ohranim življenje svojemu najdražjemu, pa se spet povrnem med vas!«

Vsi povablenci pa so se zjokali, ko so slišali o njeni žalosti in so ji odgovorili: »Ne, ne bomo ne jedli ne pili, ko imaš tako bridkost. Pojdi! Ko se vrneš, sedemo še le k mizi!« In so se oddaljili od mize.,

Ko je šla nevesta po dvorišču je zaslišala v kuhinji velik krik. Neki gost je pritekel h kuharju in mu povedal, da se svatba odloži za nekoliko ur. Ko je kuhar to slišal, se je silno razžalostil pri misli na pečenke in prikuhe, ki bi se zdaj pokvarile. Šestnajst liber masla je vrgel v ogenj, koš jajc je na kamenitih tleh razbil in tako dregnil v svoji jezi ob hlapca, da se je ta opotekel in padel na tla; kuhar pa je z ogromno kozico v roki stal nad njim, in ga že hotel udariti.

Ko pa je nevesta šla iz dvora, je poprosila kuharja, naj pusti hlapca. Kuhar se je dal omehčati in je hlapca spustil. Na to pa je zaklical: »Zahvaljen Bog, da si bil tako usmiljen! Ne zabim te!« — Po nekolikih urah je poskrbel za obed in ni spregovoril več hudobne besede.

Nevesta pa je odšla skozi visok gozd, kajti hotela je priti peš in brez spremstva k svojemu dragemu, kakor gremo h kapelici Matere Božje, ko nas stiska velika bridkost.

V tem gozdu pa je prebival nemiren mož, ki je bil ropar. Ko je tako ležal v svoji duplini, je zagledal nevesto na poti. Na roki je imela vse polno prstanov, na glavi zlato krono, okoli ledij težak srebrn pas, na

vratu pa niz dragocenih biserov. Ropar si je rekel: »To je le slabotna žena; oropam jo njenih zakladov. Tako si pomorem do velikega premoženja in se pomaknem kam drugam. Opustim to neverno življenje in postanem znamenit in spoštovan mož.«

Ko pa je nevesta prišla bliže in je on pogledal v njen obraz, ga je zapustil pogum. Kajti Bog ji je dal veliko milost. Ropar pa si je rekel: »Ne morem ji storiti nič žalega. Je nevesta in ne morem pustiti, da bi prišla okradena in brez vsakega varstva na ženinov dvor.« Bal se je Boga, ki je vstvaril tako ženo, in jo je spustil.

V tem gozdu pa je prebival stari puščavnik, ki je mrtvičil svoje telo s tem, da je šest dni bdel in je le sedmega dne legel k počitku. Zapoved si je dal: ako ne morem sedmega dne zaspati, bom spet novih šest dni bdel. Kajti mislil si je, da Bog hoče tako. Prišel je ravno sedmi dan, da bi se odpočil, kajti veliko bolnih in žalostnih je iskalo pri njem pomoči. Ko je vse odpravil in se že hotel vleči, je zapazil nevesto v temnem gozdu. Pa si je rekel: Kako bo šla ta popotnica čez deroč potok ki je po noči narasel in je voda most odnesla?« Zapustil je svojo posteljo, jo spremil do potoka in jo na ramenih nesel na drugo stran. Ko pa se je spet vrnil v svojo duplino, je potekel čas njegovega spanja; tako mu je bilo določenih novih šest dni bdenja radi te tuje žene. Pa se ni jezil, kajti okoli nje se je razlivala taka milina, da si je vsak, ki jo je zagledal, rad kaj odrekel radi nje.

Tako je prišla nevesta na dvor svojega ljubljenca. Oni pa, ki ga je ljubila, je ravno legel k počitku in je zaprl z dvojnimi zapahom vrata za seboj. Ko pa je nevesta potrkala na vrata, ji ni hotel odpreti, ampak je potegnil meč in se hotel usmrtiti.

Nevesta ni mogla ne klicati ne prositi, kajti bridkost jo je tiščala za grlo. Pač pa so ji solze curkoma lile iz oči na kamenita tla in ljubljenci je slišal za hrastovimi vrati njeno ihtenje. In si ni mogel vzeti življenja ampak ji je še vrata odprl. Stala je zdaj pred njim s sklenjenimi rokama in mu pripovedovala, kako je bila prisiljena v zakon. Ko pa je videl, da ga še vedno ljubi, ji je obljubil, da si ne vzame življenja. Privila se je k njemu in on jo je poljubil: v tem trenutku sta občutila vso radost in vse gorje obenem, kar ju more občutiti človeško srce.

On pa ji je rekel: »Vrni se torej, kajti ti imaš že drugega moža!«

Ona pa je odgovorila: »Kako bi se mogla vrniti?«

Vitez pa, ki jo je ljubil, se je iztrgal iz njenega objema rekoč: »Nočem biti kriv, da te je tvoj mož k meni pustil!«

In je ukazal osedlati dva konja in jo je potem odpeljal na očetov dvor. — — —

Vse to je pravil menih hudobnemu izkušnjavcu nevedoč, s kom govori. Ko je končal zgodbo, ga je vprašal, kateri izmed teh, o katerih je pripovedal, se mu zdi da je doprinesel največjo žrtev. Kajti menih je bil moder mož in je iz skušenj vedel, da ni človeka, ki bi ne imel nikakega greha, kakor je ta neznanec o sebi trdil. S svojim pripovedovanjem pa je hotel izvedeti, kateri izmed sedmero poglavitnih grehov je njegov priljubljeni greh. Kajti ko bi rekel: oče ali ženin, gostje ali kuhar, ropar ali puščavnik ali pa ljubljenc je največ žrtvoval, bi spoznal menih iz tega, da je napuh, ali lakomnost, ali požrešnost, ali jeza, ali nevoščljivost, ali lenoba, ali nečistost greh, ki mori njegovo

dušo. Kajti pobožni mož je vedel, da je v ljudeh najmanj ali pa nič one čednosti, ki jo pri drugih najbolj občudujejo.

Tako je bil hudobec sam v svoji lastni zanjki, da ni opazil me-nihovega namena.

»Zares ni lahka stvar dati točen odgovor na tvoje vprašanje. Zdi se mi, da ni ženin manj žrtvoval od ljubljenca, in da gostje niso manj žrtvovali od roparja. Vsi zaslužijo največjo pohvalo.«

Hudobec pa je misli, da je odgovoril po želji menih.

»Za usmiljenje božje!« je zdaj zaklical pobožni menih in se precej prestrašil. »Reci hitro, kateremu dejanju daješ prednost pred drugimi, ali pa reci, da nobenega izmed teh dejanj ne ceniš!«

»Nikdar, častiti oče!« je odgovoril izkušnjavec. »Niti eno dejanje iz med teh, ki so ga oni storili, se mi ne zdi lahko, vendar ne morem drugega pred drugim poveljčevati.«

Zdaj pa se je menih sklonil prav do njegovih ušes in mu zašepetal: »Rotim te, da mi rečeš, katero izmed teh dejanj se ti zdi najlepše!«

Izkušnjavec pa je obmolknil in prosil za odvezo.

»Potem pa si povzročitej vseh sedmero poglavitnih grehov,« je zaklical menih. »Sam satan si, ne človek!«

To je rekel in zbežal iz spovednice k oltarju, kjer je začel moliti: »Vade retro satanas . . .«*)

Ko pa je nečisti duh videl, da se je izdal, je razširil svoj plašč kakor krila in poletel pod cerkveni strop kakor orjaški, črn netopir . . .

Ni bilo dovolj, da se njegova namera ni izpolnila, ampak po pri-voljenju božjem se je celo izpremenila v blagoslov. Kajti pripovedka menihova nam služi še danes, da spoznamo, kaj se skriva v človeški duši. Mreža v ribičevi roki je: Kakor se vrže mreža v morje in se vja-mejo morske ribe v nji, tako naj se ta pripovedka potopi v človeško dušo, da polovi grehe iz nje, da bodo uničeni in izbrisani.

P. Keller (prevedel dr. A. K.)

O glasbenem življenju v Altenrodi.

(Nadaljevanje.)

Naslednji večer bi se moralo začeti delovanje novega kvarteta s prvo večerno vajo. Ciril je prišel pol ure prepozno, je kratko pozdravil in takoj sedel k Blüthnerjevemu klavirju, kjer je začel mo-gočno predigravati. Lekarnar je sedel v strahu in skrbeh, ker se je spemnil treh včerajšnjih ur. Poskusil je nekolikokrat, da bi se približal gospodu Cirilu, toda ta ga je z grozečim obrazom odvrnil in se vedno globlje potapljal v morje akordov, prehodov, tresljajev, odbi-jajočih se glasov, brenkajev in kontrapunktičnega valovanja.

Potem, ko je bil Ciril tri četrt ure dolgo igral, je vzel krovce svoj klobuk, povedal lekarnarju na uho: »Ne utegnem več!« in se zmuznil skozi vrata. Lekarnar je zaman poskušal, da bi pevca pridržal za rokav sukne. Avgust Stumpe »ni več utegnil«. Šel je igrat skat.**)

*) Poberi se satan . . .

***) Igra na kartě.

Lekarnar je bil bled od jeze.

»Naš tenor je odšel!« je rekel glasno.

Ciril je naredil pavzo.

»Kdo je odšel?«

»Naš tenor! Vaja bi se bila morala začeti ob osmih. Sedaj je pol desetih. Gospod Stumpe je priden rokodelec; svoj čas si mora natančno razdeliti; ni utegnil več čakati.«

»Tako, tako,« je rekel Ciril, »seveda, če ne utegne, naj vendar mirno gre.«

In zopet je začel igrati. Kar je nekdo bušil v zvonec smeh. Ciril se je osuknil. Kdo se je predrznil se v njegovi navzočnosti tako nesramno smejati?

Ah, gledal je v cvetoč, rajski dekliški obrazek; videl je pred sabo pomlad, poezijo, lepoto v človeški postavi; videl je žarno mlado boginjo. Njegovi pogledi so se zapletli, njegove misli so se zmešale, njegov govor se je zastal. Bled je sedel na svojem klavirskem stolu. Zopet enkrat je iz jasnega neba udarila tista strela, ki jo ljudje imenujejo »ljubezen na prvi pogled«.

Končno se je Ciril ojunatil. Dvignil se je in naredil čisto ponižen poklon.

»Cenjene dame! Žalibog se dosedaj še nisem predstavil. Ciril Dietrich! Prosim za odpusčanje. Kadar pridem do glasbe, se mi pač zgodi, da pozabim na prostor in čas. Nikakor bi pa ne bil smel pozabiti na vašo navzočnost. Prosim oprostjenja.«

Lekarnar je predstavil obe dami; večja, nekoliko debela, je bila Lizika Tilgner, mala, ljubka, rjava je bila lekarnarjeva Sabinica — mlada boginja.

»Škoda, da je tenor odšel,« je rekel lekarnar; »sicer bi lahko zdaj začeli.«

»Kam je šel?« je vprašal Ciril raztreseno. »Ali je šel strehe pokrivat?«

Sabinica se je zopet srebrno zasmejala.

»O, Bog! Strehe pokrivati v tako temni noči!«

Lekarnar je rekel, da bo beguna že našel in ga sem privlekel. In zdaj je bil obhodnik Frice zopet poslan in sicer k »Svinčeni ščuki« s poslanstvom, naj pride gospod Stumpe; sedaj da se je začelo.

Frice se je črez eno uro vrnil malo pijan, toda brez tenorja. Krovec in njegovi kvartopirski tovariši so mu bili dali piti žganja in mu naročili naj pove, da je za petje danes prepozno.

Fricetu so za drugo jutro obljubili breme udarcev, in šel je spat z žalostno mislijo, da je služba za umetnost težka stvar.

Medtem pa si je Ciril v glasbeni sobi dal za »preizkušnjo glasov« zapeti od lekarnarja in Lizike Tilgner po eno pesem, od Sabinice pa štiri pesmi.

Po četrti pesmi je rekla Sabinica:

»Pri meni traja pač najdalje preden odkrijete malo talenta?«

Ciril jo je bolešno pogledal.

»Milostna gospodična, ne bom poznal večje sreče, nego da bom mogel vaš zlati glas izobraziti. Naš kvartet bo postal lepa stvar. Ako je gospodi prav, začnemo jutri točno ob osmih s poukom.«

Lekarnar se je čudil, da je sedaj Ciril Dietrich povedal že celo vrsto pametnih stavkov, in se je veselil.

»Največje iznenadenje boste doživeli pri Avgustu Stumpeju,« je rekel lekarnar. »Je sicer veternejak, toda po glasovnem materialu nas vse nadkriljuje.«

Drugi večer je točno ob osmih stopil Ciril v glasbeno sobo. Našel je kvartet polnoštevilno zbran, dal si je predstaviti gospoda Avgusta Stumpeja in preizkusil je njegov glas. Stumpe si je izbral: »Veselo izpijmo iskreče se vino.« Ko je končal, je Ciril rekel:

»Vi ne pojete — vi tulite! Toda tulite lepo! Tulite čisto čudovito!«
Nato se je pričel pouk.

»Najprvo,« je rekel Ciril, »se morate učiti stati.«

Deklici sta se zahihetali.

»Da, cenjeni dami,« je Ciril resno nadaljeval, »učiti se stati. Le pogledjte, kako stoji gospod Stumpe, kako moli naprej svoj trebuh.«

»Jaz nimam nikakega trebuha; torej ga tudi ne morem naprej mcleti,« je godrnjal krovce nevoljno.

»Prosim brez ugovora. Vi imate trebuh kot vsi homines sapientes*) in ga molite naprej. Razen tega stojite kot rekrut v temeljni postavi in prezentirate svoj notni list kot puško. To učinkuje grdo in smešno. Postavite izmenoma desno in levo nogo malo naprej, v nogah in kolenskih imajte prožno lahkost, roke držite priljudno in predvsem ne potiskajte svojega Adamovega jabolka preveč ven. Tudi si dajte lase dobro ostriči, brke za tri četrtine prikrajšati in svoje zobe osnažite vsak dan trikrat, zjutraj, po kosilu in predvsem preden greste spat.«

Krovce je pogledal, kje je njegov klobuk in je hotel kvišku in proč. Toda lekarnar ga je pograbil za roko in rekel:

»Tu je treba vse razločno in brez ozirov povedati. Razen tega pa smo med sabo in učna doba ni gosposka doba. Jaz prosim, gospod kapelnik, da mi vedno poveste čisto resnico in da vse moje napake brezobzirno grajate.«

Ciril se je temu pozivu takoj odzval.

»Vi, gospod lekarnar,« je rekel, »ste mnogo predebeli. Na gledališkem odru bi vas lahko rabili k večjemu za Falstaffa**); na pevskem odru ste nemogoči. Stremite za tem, da boste za šestdeset funtov shujšali.«

»Toda dovolite,« ga je prekinil lekarnar vendarle jezen. »Vedno sem mislil, da smejo basisti imeti neko zaokroženost.«

»Zaokroženost že,« je odgovoril Ciril, »ne pa slanimastega trebuha. Pevec mora estetično učinkovati, in slaninasti trebuhu so neestetični.«

(Dalje.)

Spominjajte se ob vsaki priliki, „Čolniča“!

*) pametni ljudje.

***) tip pijanca, debeluharja in širokoustneža iz Shakespearejevih dram.

Lojze Golobič:

Tine in Tinka.

Rosa je drsela v sivi meglici z neba. V trave je šla, v rože; in še slavce, ki so noč prespali v vejevju, je vzdramila v sladko žuborenje.

Tine spi na tnalu z očmi v zemljo. Pri glavi leži težko poleno, na njem široka lisa. Do njega ne seže pesem jutranjih ptic, kot da za večno spi . . . S sliv pride rosan veter, hladno povleče po Tinetovi glavi. Streslo se je telo, vzbuja se kot iz groba in prevrne; glava udari v poleno. Tine na široko odpre oči. Bolno mu zablodijo v slive, v orehovje na tnalu, pa nič ne najdejo. Z roko išče v mračnino, sune v poleno. Tedaj vidi: Tinko je zval, potem je zletelo poleno; in za tem je bila noč prav do te ure . . .

»O, vem, Tone, da si me ti.«

Z roko seže v lase, tam zaskeli široka rana; lasje so zlepljeni v kri. Še klobuk dotiplje, vstane in polahno stopi.

»Tone, za kri, ki si mi jo odprl v glavi, ti ne bom vračal. Ne bom ti brusil, da si hudič. Pijan si bil, v krčmi so te nadrastili. Oglasil sem, v kazen mi je.«

Krenil je po stezi do svoje lesene bajtice. »Le kam grem!« se je domislil. Kaj bom počel doma? Cmeril se ne bom. Nič mi ni. V dveh dnevih bo šlo. V mesto grem, k morju, kot sem snoči dejal. Ko bom nabral denarja, da vzdignem novo domačijo, na svidenje — — —«

Počasi je stopal; klobuk mu je zlezal globoko v oči . . .

IV.

Že davno se je izlilo solnce po Tabru: kot bi bile v trave vpredene zlate niti, žari ves hrib v pivško polje. Zdolaj so sela izpraznjena, kakor da je šla kuga skozi nje. Nobena sekira ne zamahne v poleno, noben pes ne zalaja; še petelin, ki se je pognal na plot, razpel peroti, da bi zavrnil v solnce, se premisli in stopi na tla. Le veter sladko šušti skozi vejevje sliv, orehov.

Tone se izvije iz listja, skloni se do line in vidi, da se je dan dvignil v deseto uro. Brž se vzpne do tramovja, da bi snel suknjič. Išče z očmi, sune v listje, nič, nikjer nič. Jezen se vzdigne, pa evo: v čevljih stoji, v suknjič je zapet, klobuk pa še čepi v listju, kamor se je vlegla glava v sladko noč. Stopi do lestve in temno sam vase renči: »Grenko mi je v ustih, kot bi pelin grizel. Zavrelico sem pil« mu pride na misel krčma, »pri moji veri, da res. Čak, prevarant, zvečer jih boš slišal.«

V korito pod Tabrom je vrelo iz zemlje. Iz tega zajme prgišče sveže vode, jo vrže na vrat in oči; potem še sreblje z dlani.

»Hej, to je pijača za glavo, pa sem mislil, da smrdi.«

Ključ od hiše je v prizidu pod škrljo. Pa Tonetu ni mar, da bi vstopil in pogledal za mlekom in žganci. Sekiro izruje iz hloda in gre v lozo, da podseka bukev in vrže nekaj jelk za pod.

Polja se smejo v čistem dopoldnevu. njive žive iz brkih Zagork in Knežank, iz rdečih rut in brezskrbnih oči, iz voličev, ki vlačijo zemljo, iz veselih bičev, ki pojo v zrak . . .

Anka se vrača z rebri. V naročju nese jerbas solate. Ne vidi v njive, ne vonja zorečih košenic, ne ve za pesem, ki jo vriska škrjanec pod solncem, v tla zre, kot bi šla za žalostno misljo — — —

»Halo, dekle, srečno jutro,« jo vzdrami Tone. »Danes sem brdek, kot bi se v tej-le detelji okopal. Pa kaj me tako mrzlo bodeš! Vraga, ali si ti dekle, dekle z židano voljo? Nič nisi, stara mati si; še h kolo vratu se vsedi in si zapredi mrtvaški prt, he, he . . .«

»O saj ga bom, pa ne zase, za tistega ga pletem, ki bo prvi v vasi umrl; če bom jaz, nič ne de.«

»Aj, dekle, kaj noriš! Balo si predi, balo, ta je zate, ki si roža. Glej to jutro: saj vem, da sem robavs, da le lajam, a danes, Anka, bi snel koso in bi vso to deteljo porušil, tako sem mlad — — — Pa znaš, ono nedeljo sem zašel v zagorsko cerkev, na kor sem zlezel. Župnik Rafko je tolažil: Če so tvoji grehi črni kot saje, beli bodo kot volna, če se boš zjokal nad njimi. Meni je govoril; pa sem prevesel, da bi šlo vame, je že mimo . . . Ne cemerim se, čeprav imam saje, bom se že umil, prej ko bodo potegnili zvon zame.«

»Ti pa si roža. Morda niti ne veš, kaj so saje v človeku, pa govoriš o mrtvaškem prtu . . . Kaj ti je?«

Med Tonetove besede je v Anki srečno zapelo: »To jutro je Tone znova moj fant. Le divjaka sem ga videla doslej: pil si, klel si in grdo govoril. Ko si šel mimo mene, so me tvoje oči teple in sem se ognila. Tone, moj Tone, kaj ti je, da si mi danes dober in da je tvoja beseda zame pesem.«

Naglas je izpovedala: »Tone, nič mi ni, čisto nič; kot ti vidim te njive in loze in slišim škrjance.« Še je dodala sebi: »Prej nisem ničesar videla.«

»Pa kje je Tinka?«

Pa prav tedaj je spela iz rupe; rahljala je zemljo za zelenjavo.

»Evo jo —«

»Tinka!« jo radostno pozove Anka.

Tinka zavije do njiju; oči so ji zjokane, obraz bled.

»Kaj ti je, Tinček, da jočeš? Ubožica!«

»Ah, nič.« Oči so ji šle v tla.

»Pa vendar! Ali je Tine — — —«

Tedaj dvigne Tinka oči v Toneta. Dve težki solzi ji zdrsneti po licu. Tonetu je legel mrak na oči; zbudila se mu je misel v noč: stal sem za hlodi, Tine je šel prek tnala, ni mi vrgel žale besede, ni me udaril, jaz pa sem treščil vanj poleno . . . Zdaj vidi še Tinko, svojo dobro sestrico. Ni ga dolžila, le presunila ga je z očmi. Segla je po predpasnik in naglas zaihtela. Šla je. Anka strmi za njo.

Tone lovi za njeno roko: »Anka, ubij me, ker sem hudič . . .«

Spodaj po poti, ki je obrasla v obe strani z grmovjem gre Matevž. Skozi redko robidovje in leščevje išče za glasovi. Pa ne najde. Šele ko odgrne liste, vidi Toneta in Anko. Za roke jo Tone drži in molči. Anka molči. Tinka pa tiplje po stezi počasi kot starka. V predpasnik si zakriva oči.

»Prokleti bahač, kaj dražiš dekleta!« je privrelo iz Matevža, »ali je sunil Tinko, da joče? Bahač si, pa nič drugega. Če vržeš sold na mizo za liter, moram stokrat požreti — berača. Fej! Pa to boš drago plačal; če danes ne, jutri, pes bahaški . . .« (Dalje.)

Smrekar.

Primorsko dekle.

Mi gartrože rudé
na gredi.
In lilija cveté
v njih sredi.

Spominčič venec plav
sameva,
in me kot tih pozdrav
ogreva.

Se gartroža ospé
rudeča;
ljubezen ne umré
goreča.

Umre pač lilija
vsa bela;
bo čistost mi srca
živela.

Prej čas spominčic naj
usahne,
kot mi zvestoba kdaj
omahne.

Primorsko je deklé
krepostno,
In čisto nje srce
radostno.

Meh za smeh.

Ciril Pušarjev.

Kramar.

VSI njemu sorodni so pomrli v begunskem taborišču, le on se je vrnil. Nič ni prašal, če je ostala kaka klet ali košček strehe za noč. Vlegel se je v prvo primerno jamo, ki jo je bila skopala granata in je spal kakor cesar v pernici. Kako bi ne! Za večerjo si ga je privoščil frakelj ali tudi dva in jeruš mu je postlal, ga odel in mu povrh vdahnil sladkih sanj. Komaj se je zorilo, je Kramar že kolovratil po vasi in iskal zajtrka, razume se, da žganega. Nato je martinčkoval, mežikal po mačje v solnce, zdehal, se pretegnil in zapel pesem, ki jo je v mlajših letih zložil:

*Sem plesala, sem tancala
tam doli po Hrovaškem
z eno lepo rožico,
Z enim starim Lahom. —
Hrvati so se špotali,
da sem grda, stara,
v špegu sem se gledala,
sem bila lepa, mlada.*

Žepne rute ni rabil nikoli. Opravil je s pritiskom prsta in če ga je kdo videl, se je nasmejal: »Ja, ja, čednost je lepa reč, pa pri nas je nj.« Sicer pa je imel na desnici en sam prst, ki je bil kolikortoliko še poraben, ostali štirje so štrleli trdi in nepremični vsak v svojo stran. Pohabil jih je v boju s svojo Ksantipo.*) Ko sta si hotela nekoč zopet dejanski dokazati zakonsko ljubezen, se je zgodilo, da je on ostal pred hišnimi vrati, ona se je pa zaprla v hišo. Kramar je pehal in pritiskal in posrečilo se mu je, da so durj popustile. Žena ne bodi lena, mu je v spravo mesto roke pomolila pod nos ostro brušen fovč, ki ga je spravljiv in miroljubni Kramar s srčnim veseljem pograbil. Mica, ki se je skesala, da je tako hitro podlegla, je roko oziroma fovč naglo potegnila k sebi in ubogi Ivanc za nobeno ceno ne bi bil mogel več po pravihlih priseči, kajti za prisego je treba najmanj treh prstov, zdaj so mu pa kar štirje bingljali le za kožico obešeni ob roki. Od takrat ženske ni trpel več. Še malo pred smrtjo je lepi, mladi sosedi, ki je služila v Trstu, zapel pod oknom:

*Rezika Melenčeva
v Trst je šla počesana,
tam se je poltrirala,
nazaj prišla ostrizena.*

V mlajših letih je bil kramar ribič. Ne ribič, ki ribe goji, ampak ribič, ki ribe lovi in jih jê. »Vse je naše in božje«. Za ribolov pa je

*) Ksantipa je bila hudobna in jezična boljša polovica grškega modreca Sokrata.

treba glist in gliste spravi na površje dež. V takih deževnih nočeh je Kramar prižgal svečo v svetilki in je romal onkraj Idrijce čez polja in travnike išoč med krtinami in razori. Iz daleka se je zdelo, da pleše vešča nad razmočeno zemljo. — V vasi je živela tačas ženica, Šmenajka po imenu. Bila je pobožna duša (po njenem mnenju), ki je čez dan svojim sosedom vest krtačila, po noči pa je premišljala kako in koliko trpijo ubogi ranjki, ki so jej hotè ali nehotè storili kako krivico. Bog si ga vedi kod se sedaj vicajo za te in one grehe. — V sličnem dušnem razpoloženju pogleda neke noči skozi okno in vidi v megli nejasno luč. Vsa je vztrepetala: »Glej dušo, ki vica! Tej je treba hitre pomoči.« Koj se je napravila in ubrala korak za vicajočim Kramarjem. Le ta je držal svetilko tik ob tleh, da je bolje videl gliste, ki jih je bilo oni večer najbrže malo. Za sabo začuti lahke korake in molitev pobožne Šmenajke: »Duša kristjanska, Bog pred tabo in za tabo.« In ko se mu je približala: »Vsak duh časti svojega Boga.« »Jaz tudi mojega« odgovori Ivanc nosljaje. »Duša, čemu trpiš, zakaj vicaš, povej česa želiš?« — Molč. — »Duša, duša, česa želiš?« — Nič odgovora. — »Duša, tretjič te prašam, česa želiš?« »Glist mi da j, pa spat se spravi, babnica nora!« Šmenajka ga je prepoznala in se zgubila v meglo in noč.

Šmarajka tega ni pozabila. Čez leta še mu je bila gorka in ga je izpostavila smehu sosedov. Bilo pa je tako: Kramar je tekom let dobil žabja usta, to se pravi: usta brez zob. Ne umivanje z žganjem, ne pogosti čiki niso mogli zabraniti, da je Kramar zgubil zobe. Sam je pravil, da se mu je pokvarila mašina, ki melje kruh. Kljub škربي je silno ljubil kuhano špehovo kožo. Žulil jo je, mrcvaril in pritiskal, da se je slednjič vdala in se bliskovito pogreznila v »Jonovo stanovanje«. — Šmarajka je imela delavce. Tudi Kramar je s šestimi prsti prijel za motiko in si otiral pot, če je bila Šmarajka blizu, sicer je v hladni senčici čakal, da zatone nadležno solnce in ga mrak povede do sklede polne kaše, po kateri plavajo kosi prešičje kože. Slina za slino se mu je utirala, da je sproti kar požirati ni več mogel in je pustil, da mu je skozi obustna žleba tekla preko brade na preperelo srajco. Tako je Kramar vsaj enkrat ožehtal svoje perilo. Po molitvi so sedli okoli mize in pričeli z večerjo. Sredi sklede je plaval krasen otok, zapeljivo divna prešičja koža. Vsaka žlica se jej je umaknila in zgodilo se je, da je priplavala do Kramarjevega obrežja. Stari ribič je točno meril, stegnil zlico, jo obrnil in koža je zdrčala v usta. Bila je pa le oparjena (Šmenajka se je bila zmenila z delavci) in ko jo je Ivanc pritisnil, je siknila preko mize čez glave smejočih se sosedov v kot, kjer je prežal stari muc, ki je zadovoljen smuknil skozi priprta vrata, začuden, da še vedno padajo izpod neba pečeni golobi.

Drugi dan je Kramar znosil Šmenajki gnoj namesto na njivo v Ograjnci čez most v Idrijco.

Prosvetne tekme.

Z izredno radostjo javlja Zveza, da je delavno in zgledno tolminsko okrožje začelo s prosvetnimi tekmami. Kot prvo se je prijavilo društvo v Čadrgu. Tekmovalci in tekmovalke so se pripravljali na tekmo sami brez druge pomoči. To dejstvo nas navdaja s ponosom, da na tem mestu javno izražamo v imenu organizacije vrlim tekmovalcem in tekmovalkam v Čadrgu *priznanje in pohvalo*. Zahvaljujemo se izpraševalni komisiji zlasti č. g. okrožnemu tajniku in načelniku komisije za vzorno vodstvo tekem in za izčrpno poročilo, ki ga prinašamo v izvorniku kot vzorec in pobudo ostalim društvom. Zmagovalcu g. *Kutinu Antonu* in gdč. *Katerini Janež* častitamo!

POROČILO O PROSVETNIH TEKMAH V ČADRGU.

Dne 1. maja je tolminsko okrožje priredilo tekme v Čadrgu. Do štirih in en četrt se je zbrala izpraševalna komisija, ki je prišla iz Tolmina. V društveni sobi je bilo navzoče celotno društvo.

Okrožni tajnik razloži pomen prosvetnih tekem in častita društvu, ki bo tekmovalo prvo v Zvezi.

Nastopi načelnik komisije g. Vladko Komac in razloži tekme tehnično. Po dosločbah Zveze in sklepu okrožnega občnega zbora dne 27. II. se imenujejo na licu mesta člani izpraševalne komisije za *fantovsko tekmo*, in sicer:

Vladko Komac, načelnik (od Zveze potrjen);

Jelinčič Jakob (član domačega društva), zastopnik društva namesto predsednika, ki tekmuje;

okrožni tajnik — tajnik izpraševalne komisije;

Kenda Justina (članica društva v Poljubinju);

Klinkon Jožefa (članica društva v Poljubinju);

za *deklško tekmo*:

Kenda Justina (članica društva v Poljubinju) od Zveze potrjena načelnica;

Klinkon Jožefa (članica društva v Poljubinju), zastopnica krožka namesto načelnice, ki tekmuje;

okrožni tajnik — tajnik izpraševalne komisije;

Vladko Komac;

Kutin Anton (predsednik društva v Čadrgu).

Izpraševalna komisija sklene, da morajo in smejo prisostvovati obojim tekmam vsi društveniki.

Tekme za fante. — Načelnik komisije pokliče tekmovalce po abecednem redu. Vsi točno navzoči. Izpraševanje se začne točno ob pol petih. Komisija sedi za belo pogrnjeno in s črešnjevim cvetjem okrašeno mizo. Tekmovalci sedajo po vrsti na komisiji nasproti pripravljeni sedež.

Tekmovalci, vprašanja, doba, izid:

Janež Jakob, Čadrg 1: 1. Pravda o Bogu pri nas; 2. Slomškovo življenje; 3. Fantovski večeri. — 9 in pol točke. Četrť ure.

Janež Miha, Čadrg 1: 1. Kako npravni zakon dokazuje božje bivanje; 2. Ljubi Gospoda svojega Boga; 3. Gregorčičevo življenje in delo. — 10 minut. — 9 točk.

Kavčič Ivan, Čadrg 10: 1. Mahničovo življenje; 2. Mahničovo delo; 3. Društveni večeri. — 8 minut. — 8 točk.

Kutin Anton (predsednik društva), Čadrg 44: 1. Zgledi vernih in nevernih učencev; 2. Fant in dekle (»Zrna« 32); 3. Krekovo delo in pomen. — 10 minut. — Deset točk.

Rutar Jakob, Čadrg 8: 1. Čednosti v družini; 2. Zakaj je v ljudeh, ki zapuste Boga, malo značajnosti; 3. Krekovo življenje. — 8 minut. — 9 točk.

Rutar Miha, Čadrg 6: 1. Versko življenje v društvu; 2. Slomškove zasluge; 3. Kateri naravni pojavi pričajo Boga; 4. Katera Gregorčičeva pesem ti najbolj ugaja. — 8 minut. — 8 točk.

Komisija se odstrani in po sedmih minutah naznani sledeči izid: *Kutin Anton 10 točk. zmagovalc.* — Janež Jakob 9 in pol. — Po 9 točk: Janež Miha in Rutar Jakob. — Po 8 točk: Kavčič Miha in Rutar Miha. — Načelnik komisije vpraša tekmovalce po abecednem redu, ali imajo kako pritožbo ali pripombo. Vsi odgovorijo, da so popolnoma zadovoljni. Nato načelnik zaključi tekmo točno ob petih in 40 minut.

Okrožni tajnik čestita tekmovalcem in zmagovalcem v imenu okrožja in izrazi popolno zadovoljstvo. Dostavlja, da so bila vprašanja na splošno pretežka.

Dekliške tekme. — Začetek ob petih in tri četrt. Načelnica komisije otvori tekmo in pokličče po vrsti tekmovalke; vse točno navzoče. Tekmovalke, vprašanja, doba, izid:

Rutar Rozalija, Čadrg 50: 1. Rodna mati. 2. Gregorčičevo življenje; 3. Katero Gregorčičevo pesem znaš na pamet. — 6 minut. — 9 in pol točke.

Klobučar Ivanka, Čadrg 30: 1. Bratje in sestre; 2. Sosed; 3. Varčnost; 4. Ples. — 8 minut. — 9 točk.

Rutar Marija, Čadrg 52: 1. Lepota in moda; 2. Tovarišica in prijateljica; 3. Čistost in snažnost. — 9 minut. — 9 točk.

Klobučar Lucija, Čadrg 30: 1. Dekliški večeri; 2. V službi; 3. Pisemce. — 6 minut. — 9 točk.

Janež Terezija, Čadrg 1 (načelnica krožka): 1. Radovednost; 2. Prava ljubezen; 3. Slomškovo življenje in zasluge. — 7 minut. — 9 točk in pol.

Janež Katarina, Čadrg 1: 1. Gregorčičevo življenje; 2. Kako molim; 3. Vljudnost. — 8 minut. — Deset točk.

Leban Katarina, Čadrg (Ozidje) 12: 1. Oče; 2. Simpatije in antipatije; 3. Društveni prostori. — 10 minut. — 9 točk in pol.

Izpraševalna komisija se odstrani in po nekaj minutah naznani sledeči izid: *Janež Katarina deset točk; zmagovalka.* — Po devet točk in pol: Rozalija Rutar, Janež Terezija (načelnica) in Leban Katarina. — Načelnica komisije vpraša po vrsti tekmovalke ali se imajo kaj pritožiti ali pripomniti; vse po vrsti odgovorijo, da nič. — Načelnica zaključi tekmo točno ob šestih in tri četrt.

Okrožni tajnik čestita zmagovalki in tekmovalkam. Ugotavlja, da je bila tvarina iz knjige »Kadar rože cvetó« manj pripravna za tekmo, ker je knjiga bolj primerna za berile kakor za tekmovalno razmotrivanje, kar se je pokazalo v dekliških tekmah; tekmovalke so namreč gladko odgovarjale iz »Zrn«, pri drugih vprašanih pa niso mogle vedno do izraza. Komisija je to pri klasifikaciji tudi upoštevala.

PROSVETNE TEKME V LJUBINU.

V nedeljo 8. maja so tekmoval dekleta v *Ljubinu*. Tekma se je začela ob 2 in 50 minut. Tekmam je načelovala gđc. Jož. Rejec, tajništvo je vodil g. Branko Sattler. Tekme so se udeležile: Kavčič Marija, Kavčič Nežika, Kavčič Katerina, Muznik Lucija, Leban Ana in Kavčič Lucija. Izžrebana vprašanja so bila sledeča: Oče, Pravi poklic, Gregorčič, Varčnost, Tovarišica in prijateljica, Bratje in sestre, Molitev, Smehljajoče solnce, Dekliški večeri, Posli, Vljudnost, Zaroka, Sosed, Čistost in snažnost, Ples, Šola življenja, Radovednost, Pisemce in pesni iz Gregorčiča in Slomška.

Najboljše sta odgovarjali Kavčič Marija in Kavčič Neža. Žreb je odločil kot zmagovalko *Kavčič Marijo* iz Ljubina 10. Vsem članicam, ki so se izredno potrudile, zlasti zmagovalki — naše čestitke!

Domači obrazi.

Mlekarice iz goriške okolice.

Boj za košček kruha je trd. Vsakdo si ga služi, kjer in kakor more. Goriška okolica je imela nekdanj izredne ugodnosti v prvem sadju in zelenjavi. Celo Dunajčani so poznali prvi goriški grah in črešnje. Dandanes so razmere drugačne. Kar gre v prodaj, gre v Gorico.

Važen vir dohodkov za goriške okoličane pa je prodaja mleka. Tako se je tekom let izobličil prav poseben tip žensk, ki dan na dan peljejo, vozijo in nosijo v Gorico mleko. Celo Furlani jih nazivajo z izrazom »mlecarsa«. Povečini so to naša pridna dekleta in žene, ki v ranih jutranjih urah potiskajo vozičke in vozijo na njih velike kositerne »čutare« mleka. Že prejšnji večer zberejo mleko pri sosedih. Komaj se zdani že odhajajo iz vasi, včasih dve do tri ure daleč.

Po zimi in v jeseni ta pot nikakor ni prijazna. Blatna cesta, mraz, dolga pot itd. niso za mehkužne ljudi; treba je marsikaj potrpeti. Pa tudi v zeleni spomladi in v vročem poletju ne hodijo mlekarice »na izprehod«. Dolgo v noč morajo delati na polju, rano v jutro tvorijo v Gorico in ob 9h dopoldne jih že spet najdeš na njivi, kjer delajo celi božji dan.

Pa vendar je njihova pot včasih vesela. Zberejo se mlade sosede in skupaj jo mahnejo med smehom in čeberanjem v mesto. Potoma si pripovedujejo sanje, odkrivajo lahko srčne tajnosti in seveda — udarijo z jezički včasih tudi po drugih. Evine hčere so pač povsod enake! Tako srečuješ ob jutranji zori, še predno je solnce vstalo izza Čavna dekleta in žene z jerbasi na glavi, z vozički pred seboj in s čutarami v rokah. Ko pridejo v mesto »gospoda« še spi. Večkrat je treba klicati zaspane meščanke, da sprejmejo mleko. Urno obredajo mlekarice vse svoje odjemalke in odmerijo z merico mleko. Nato hite še na trg, kupijo naročeno blago in se zopet vračajo nazaj v domove, kjer jih čaka nujno delo.

Med mlekaricami opaziš tudi blede suhe žene, ki so morale pustiti doma kopicu otrok, da jim s trpljenjem služijo kruh. Ni prijetna njih služba. Bog ve, kolikokrat so že pretolkle trdo cesto — za otročiče.

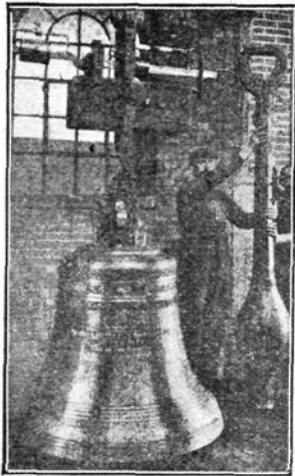
Gorica dobiva v jutranjih urah prav izraziti slovenski značaj. V goriškem narečju slišiš govoriti po ulicah in trgih. Žalibog, da je ta govornica tako zelo namešana s tujkami in — kletvino. Okolu osme ure pa se okolica umakne mestu. Nešteti otroci zavalovijo po mestu in naša govornica — utihne. Le v četrkih srečuješ naše ljudi na sejmu.

Zanimivosti.

KAKO VLIVAJO ZVONOVE.

3. Plašč.

Nato se preide k izdelavi plašča. Ta se izdeluje brez šablone s prosto roko. S čopičem se najprej skrbno nadevlje na model in pod njim ležeče *stalo* »lepotična ilovica«, (posebna mešanica fine ilovice z drugimi služivnimi substancami.). Ko se ta nova plast na zraku posuši, se nalepi nanjo z roko neko-

Zvon s kembljem.

liko trša ilovica, v katero se devlje kosopno predivo, da bolje drži. Nato se v notranjosti jedra zopet zakuri lesno oglje. Kmalu ni le lojena prevlaka modelova s prilepljenimi voščenimi vlitki vred stopljenana, nekaj od vročine porabljenana, nekaj od ilovice popita, ampak tudi plašč je kmalu posušen. Tako je nastal med njim in modelom ozek prazen protsor. Na notranji strani plašča pa se je izvršil negativ (vdolbenje lojenih in voščenih zviškov v plašč) od odtopljenih okraskov, napisov in slik. Nato se plašč, ki mora biti spodaj podaljšan čez model in *trdno položen* na stalo, z nadaljnji plastmi iz trše ilovice pokrepi. Vsaka plast mora biti pomešana s kosopnim predivom ter se mora sproti posušiti. Paziti je, da dobi plašč potrebno trdnost, ker nastanejo sicer na livni ploški zvoná žile, razpoke, luknje itd. Pri tem

ne trpi le jasnost napisov in okraskov, ampak tudi blagoglasje zvoná.

Slednjič se plašč poveže z železjem pozdolgič in počez, da se more dvigniti od ostalih dveh delov oblike, ne da bi ju poškodoval.

Med tem se izdelata iz ila še posebna oblika za koreniko ter se umeri na plašč tako, da se more zopet dvigniti. Na to obliko se postavi še ilovnat *livni lonec*, t. j. votlina kot majhen kotel. V tega oboda so oblikovane 3—4 cevi, imenovane *vetrne piščalke*. V livnem loncu se nabere iz tališča tekoči bron, preden se pusti teči skozi luknjo na dnu dol v votlo obliko, nastalo po odločenju (odstranjenju) ilovnatega zvoná. V tem votlem prostoru se nahajajoči zrak uhaja med livom na prosto skozi vetrne piščalke. Potem ko se je oblika plašča in korenike, pa tudi ko so se livni lonci in vetrne piščalke popolnoma posušile (spekle), sledi *dvignjenje plašča in zvonovega modela* in

4. odločitev modela od jedra.

Prvo se izvrši s pomočjo samotěžnika ali koloturnika, drugo pa, da se previdno nareže in kos za kosom odstrani. Potem se pepel od jedra obriše, ogenj ugasi in jedro votlina s kamenjem in zemljo napolni. Odvodna odprtina na vrhu jedra se z ilovico zamaže in primerno izravna, pustech odprto luknjo, vodečo iz livnega lonca v modelovo votlino. Istočasno se vdela obesilno železo za kembelj ali pa — kar je še boljše — se oblikuje sredi glavne odvodne luknje na dnu livnega lonca posebna cev, ideoča iz modelove votline skozi avbo (*zvoná*), središče korenike in pozneje tudi skozi jarem obešenega zvoná. V to cev se vtakne pozneje podaljšek zasukljivega železnega obesila kembljevega.

Potem ko sta se jedro in plašč preiskala in po potrebi popravila, se plašč od znotraj izkrtači in zopet izpusti dol na jedro. Pri tem je treba največje previdnosti; plašč mora biti zopet postavljen na jedro v svoji prvotni legi. Plašč se nato z mazanjem z ilovico zopet zjedini s stalom, nato se prenese cela oblika v jamo.

Naši ljudje.

Vogersko. Nad Volčjodrago leži zelo čedna vas Vogersko. Nekaj posebnega na Vogerskem so hiše z obkrožajočim posestvom. Dočim so druge vipavske vasi zgoščena skupina hiš, ki nekako podpirajo druga drugo in nimajo vmes niti vrtiča, ima Vogersko okrog hiš večinoma posestvo, tako da je hiša

štvo pravico do obstoja. Toda polagoma so se morali privaditi tudi na to, da si je sprva sicer težko šlo. Idealni fantje so sami zasnovali prosvetno organizacijo in jo vztrajno vodijo. Nastopili so večkrat že javno in vedno želi pohvalo. Pri zadnjem okrožnem koncertu v Dornbergu so sodelovali tudi člani

gradič, obdan od njiv in travnikov. V tej vasi deluje že par let Prosvetno društvo. Boj za obstanek je bil hud. Ni hotelo iti v glavo nekaterim, ki so vzeli nekako v mornopol svobodomiselno izobrazbo, da ima v vasi tudi katoliško dru-

in članice iz Vogerskega. Sedaj se pripravljajo na tekme in na šaloigro »Davek na samce«. Vseh društvenikov je nad 40. Le »Čolniča« prihaja v vas še vedno premalo. Upamo, da bodo značajni fantje in dekleta tudi to popravili!

Dekliški krožek v Poljubinju. O naših dekliških krožkih čujemo zadnje čase bolj malo. Zato nas bo vse iskreno razveselilo poročilo o delavnih dekletih v Poljubinu. Izmed dekliških krožkov so se članice v Poljubinu med prvimi pripravile za tekmo. V nedeljo 15. maja že nastopijo. Komisiji načeluje načelnica zatolminskega krožka Anica Tuta. Vrlim članicam želimo obilo uspeha! Razveseljivo je, kako skrbijo članice za naraščaj. Dobili

smo pismo, v katerem nam priprosta dekle opisuje važnost naraščaja z ozirom na današnje dni. »Me, ki smo odrasle, dobro vemo, v kakšnih nevarnostih se nahajajo že šoli odrasle deklice. Zato smo se zavzele zanje, da jim prihranimo bridka razočaranja, ki dolete že marsikatero zorno dekle.« — Dekleta imajo redne dekliške večere in skrbe z vsemi močmi za načelno udejstvovanje nele članic, temveč tudi članov. Spomladi odidejo na

planine, kjer ostanejo do poznega poletja. Pred odhodom jim izročamo krepak planinski pozdrav z žel-

jo, naj tudi v planinah ne pozabijo na vzorno življenje in prosvetno udejstvovanje!

Dekliški krožek v Poljubinu naj bo vsem dekletom tudi za zgled lepih domačih noš. Ravnokar čitamo, da se italijansko ženstvo bori proti

grdi moderni noši. Dajte tudi ve, dekleta, napovedati boj neokusnim judovskim cunjam in oklenite se lepe, okusne domače noše!

Pisma uredniku.

Prijateljem in prijateljicam širom čez le, ki ste v velikem številu poslali godovna voščila in mesto cvetk darove »Čolniču«, se najiskrenejše zahvaljuje *urednik*.

Fr. Cotič, Renče. Radoveden sem bil, v kakšni »barki« boš letos priveslal. Ko mi pride prva številka, sem si mislil: »Norec se delaš, vse moči si zbral za prvo številko!« Po krivem sem Te sodil. Ko si prišel drugič, tretjič, vsakikrat si bil bolj pri ljubljen in zajemljiv.

Neki popoldan grem v društveno sobo, vsedem se za mizo, obračam Te na vse štiri strani in študiram... In veš kaj sem pogrešal, oziroma kaj bi si želel od Tebe? Samo dve reči: Ti, ki si že star vodja naših prosvetnih društev, ali bi ne bilo dobro, da bi nam priobčeval vsebino za društvene večere? (Kot si to delal nekdanj.) Saj veš zakaj! — Druga želja pa bi bila: Ti gotovo znaš »na pamet« vse tujke; ali bi nam hotel povedati v kakih prihodnjih številki njih pomen? — Marsikak časopis

je prepleten s takimi tujkami, ki jih mnogo ne razumemo. —

Vem, da ne boš mogel veslati in premagati vseh valov, kamor bi Te poslali, vsled tega naj bo za danes pika. Da boš bolj korajžen prihajal med nas smo Ti za velikonočne praznike nabrali pirhov.

Zahvaljujemo se za pismo in Ti obetamo, da bomo po možnosti upoštevali Tvoje nasvete. Hvala za pirhe!

Pavla Kodrič, Rihemberk. Lepo pišeš o »Našem pristanu«:

Bilo je pred leti. Takrat, ko je po naši deželi vihralo valovje malodušnosti in nesoglasja in nam grozilo pogoltniti to, za kar so naši predniki pokladali sive glave na žrtvenike in nam z junaško smrtjo pridobljeno izročili, da tudi mi sveto čuvamo in branimo, takrat, ko smo bili že skoro na robu propada, je tam doli v Gorici zapel zvon. Sprva tiho, komaj slišno, zatem močnejše, kakor rahel, božajoč opomin, potem pa je udaril z vso zadržano silo, mo-

gočno je zaplaval njegov glas po dolini, odmeval je iz vsakega gorskega sela. Takrat smo dvignili sklonjene glave, glas zvona nas je zdramil, spoznali smo, da moramo temu klicu slediti. Začutili smo živo potrebo po nekem skupnem domu, kjer bomo lahko z združenimi močmi krožili pobesnelo valovje, zato smo zbrali vse svoje mlade moči in v »trudu in znoju« si zgradili naš skupni pristan, iz katerega jadra v svet mali »Čolnič«. Marsikrat se je zamajala velikanska zgradba, toda resnost časa in dobra volja st postali geslo, katero nas je vodilo in vzpodbujalo in tako smo z žuljavimi rokami in s trezno mislečo glavno pokazali umazanemu valovju, da nismo le predmeti brez življenja in volje, ampak da smo ljudje, ki hočemo živeti in oživljati. Pač se peni razburkano valovje in grozi uničiti to, kar je po vsej pravici božje in naše, a močna so vesla in krepke žilave roke, ki vodijo to ladjo skupnosti in bratstva po živem morju podlosti in sovraštva.

*Le jadraj veselo naprej
in pesmi nam poj;
valovja krog sebe ne glej,
se žrtev ne boj!
Ti jadraj naprej
iz temne noči
preko valovja
v mirni pristan domovja.
Saj jadrati znaš,
ker dobre mornarje imaš.
Pa ustavi se v sleherni koči,
pozdrave jim, naše izročti.
Mi jadramo skupno s Teboj!*

Pristaromejska, Livek. Tvoje pismo je sicer dolgo, a poučno, zato ga priobčim celo lega:

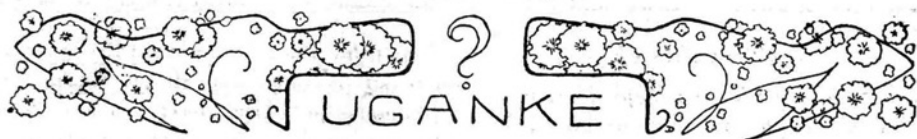
G. urednik! Ker želite, da naj Vam dopisujemo, pa dovolite, da Vam tudi jaz pošojim svoje križe in težave. Kaki pa so ti križi in težave, bodele mislili? O nič ne navadnega! Je nekaj iz okvirja društva oz. krožka. Torej sorodno drugim poročilom, le da je jedro morda različno. Da, različno in celo zamotano! Za to se obračam do Vas, g. urednik, da mi pomagate in pokažete prave smernice.

Stvar je taka: Pri nas smo ustanovile dekliski krožek lani o priliki društv. občnega

zboru. Takrat mene ni bilo doma. Ko sem se spomladi vrnila, sem šla k sestanku. Kako je bilo, ne vem, ugajalo mi ni mnogo; isto sem brala z obraza tudi drugim udeleženkam. Pa zakaj? Ker niso bili ti sestanki nič zamišljeni, brez programa. Načelnica je brala iz kake knjige; a dekleta so jo nepazljivo poslušala, sodelovala ni nobena, pač je izven društva padla marsikatera neustestna kritikovalna opazka, na škodo krožka ali načelnice. Sestanki so bili obiskovani neredno ter pičlo. Pozneje je nekako prevzel nalogo načelnice sam č. g. kurat. Redno se je udeleževal sestankov in skrbel za živahnost. Sedaj so bila tudi dekleta bolj tečna. Pri letošnjem obč. zboru so pa mene izvolili za načelnico in mi izročili vso skrb za sestanke. Priglasilo se je še mnogo novih članic, mladih deklic, komaj šoliodraslih. Ko so pa to slišala starejša dekleta, so brez vsake opravičbe ali izjave nehala zahajati k nam. Po strani sem zvedela, da pravijo, češ, me se ne bomo merile z otroci. Sedaj imamo torej samo mlade članice v krožku t. j. pod 17-letno letom izvzemši 2—3. Povem Vam, g. urednik, da mi je silno hudo radi razkola.

Prosim torej, g. urednik, če Vam možno odgovoriti prihodnjic v »Čolniču«, kaj naj ukrenem. Če se Vam pa zdi presitno, izročite stvar dekliskemu oddelku, da zadevo proučijo in navedejo potrebna navodila potom »Čolniča« ali pisma.

Moji nasveti so sledeči: Predvsem Ti svetujem, da prečitaš iz knjige »Kadar rože cvetó« odstavek: Stara in mlada srca, str. 16. — Nadalje bi bilo vsekakor umestno, da za mlajše članice osnujete poseben oddenek, kot priporoča Poslovník str. 45. Če uvidiš, da večina nima smisla za resne dekliske večere, izberi le one, ki so dovolj uvidevne. Nikdar pa ne smeš obupavati! Koliko potrpljenja moraš imeti n. pr. z rožo, predno Ti vzcvete! Kaj šele s članicami! Prepričan sem, da bodo tudi naročnice »Čolniča« rade upoštevale moj nasvet in Tvoj trud. Najlepšo snov za dekliske sestanke najdeš v knjižici »Kadar rože cvetó«. Saj se gotovo učite iz nje za tekme! Le pridno se pripravljajte, s tem boste same sebi največ koristile. Bog živi vse!

Pravilna rešitev se glasi: »Naš Čolnič«. Rešili so: Franc Prezelj, Ravne; Radovan Seljak in Lukša Emil, dijaka v Gorici; Tominec Jakob iz Hrenovic; Dora Gregorič iz Prvačine; Franc Novak, Idrija; Bajc Rafael, Zapuže; Šuligoj Jožef iz Rut; Obid Jožef Jageršče; Minka Novak, Idrija; Gnezda Slavica, Vojsko; H. Valič, Plače; Štefan Bratina, L. Klemenčič, J. Kompara, A. Bratina, A. Štokelj, L. Makovec, A. Batagelj, Volk Albert, Viktor Volk, vsi iz Štožmaža; A. Gregorič, Prvačina; Frančiška Kovačič, Grudenca; L. Fon, Kozaršče; Sturm Ludvik in Kandut J., dijaka v Gorici; Stanislav in Vincenc Ipavec, Volče; Kete Fr., Ema Poljšak in Trbižan Angela iz Dolenj pri Ajdovščini; Kosmač R., Idrija.

ja. Golob Feliks, Hudajužna; Rupnik Jakob iz Zadloga.

Izžrebana je bila Gnezda Slavica, Vojsko 3., Idrija.

Skrivalnica.

Kdor pošlje pravilno rešitev in bo izžreban, dobi v dar knjigo: Fr. Milčinski, Povesti.

Društvenikom = vojakom, ki so v teh dneh prestopili kasarne, izročamo prijateljski pozdrav! V tajništvo so se poslavljali dan za dnem številni novinci, ki so dohajali v Gorico in se odtod razkropili po velikih mestih. Prijateljstvo, ki nas druži v enotno katoliško prosvetno organizacijo, naj ostane trajno! Bog z vami, fantje, in sreča junaška! Ostanite zdravi in pošteni sinovi zdrave in poštene matere! Bog živi!

Javni ukor je zvezni odbor izrekel Prosvetnemu društvu v Štanjelu, ki je priredilo ples na Vel. pondeljek. V disciplinarno preiskavo sta prišla dva dekl. krožka. Naša organizacija ne bo trpela ljudi, ki jim je več barjar, kot pa društvena načela. Ako nekateri člani in članice še sedaj niso doumeli pomena

izobraževalnega dela, naj se od stranijo iz društev, da ne bodo dali zgledevanja in pohujšanja drugim društvom, ki se v večini dobro zavedajo, da je ples škodljiv narodnemu, telesnemu in moralnemu zdravju ter da v naših vrstah ni mesta zanj! Le metlo v roke!

Kako je s prosvetnimi tekmami? Okrog 60 društev se je prijavilo k prosvetnim tekmam. Večinoma se že pridno pripravljajo. Fantje in moške obdelujejo »Zrna«, dekleta pa se uče iz knjige »Kadar rože cveto...«. Posebno pohvalo zaslužijo društva v tolminskem okrožju, ki so se prijavila k tekmam že v maju. Marljivo društvo v Čadrgu je tekmovalo že 1. maja, za 14. maja sta prijavljeni društvi v Ljubinj in Poljubinju. Izredno marljivim tekmovalcem in tekmovalkam želimo obilo uspeha!

JAVNE PRIREDITVE.

Opozarjamo društva, ki hočejo imeti javne prireditve, da je poleg običajnih prilog treba plačati finančno pristojbino v znesku 50 lir pri kvesturi in obenem priložiti kolek za 3 lire. Svetujemo, naj društva čimbolj omejijo javne prireditve, ker so združene z ogromnimi stroški in izrednimi neprilikami. Neprimeroma bolj uspešno in plodovno bo notranje delovanje, zlasti dobra priprava na tekme!

DRUŠTVA.

»Mladika« v Gorici. Sprejmi, dragi »Čolnič«, tudi od prijateljev in prijateljic iz Gorice najlepši pozdrav! Sedaj je pomlad in »Mladika« cvete. Tudi v preteklih mesecih ni dremala, brstela je — seveda v kolikor so ji dopustili vetrovi, ki so letos posebno mrzli. Tam v februarju smo si privoščili prav lepo pustno zabavo z igro »Davek na samce«. Po kratkem premoru smo že spet nastopili z žaloigro »Prababica«, ki je občinstvu izredno ugajala. Ko bi imeli primeren oder, to bi igrali! Tako pa smo »fitniki« z majhno »škatljo« in še to moramo drago plačevati. Ravno pri igri »Prababica« se je pokazalo, kaj lahko store pridni igralci in igravke pod spretnim vodstvom! Bog jih živi, ker so v istini požrtvovalni!

Tudi načelne strani v našem delovanju nismo pozabili. Za veliko noč smo oskrbeli duhovne vae, ki so trajale tri večere. Vodil jih je g. zvezni tajnik in g. Stanič. Članstvo je v hvalevrednem številu obiskovalo prekrasne govore in prejelo na veliki četrtek skupno sv. obhajilo. — Na veliki četrtek zvečer smo pa imeli izredno lep društveni zvečer s skioptičnimi slikami o trpljenju Gospodovem. Vrstile so se lepe slike, vmes so nastopali recitatorji, pevci, solista gg. Bratuž Jožko in O. Franko. Primerno prikrojena dramatska prizora »Juda Iškarjot« in slika velikonočnega razpoloženja »Pirhi« so dajali celemu večeru prelep okvir. Takih večerov se človek ne naveliča. Bog povrni prirediteljem in sodelavcem! — Dovolj sem napisal, kajne g. urednik! Pa vem, da ne boste zamerili hvaležnemu

»Mladikarju«.

Črni vrh. Redke so slovesnosti, posebno redke so pa take, kot jih je obhajalo na velikonočni pondeljek naše društvo. Povebili smo ta dan iz Gorice predragega g. zveznega tajnika, da bi izvršil posvečenje našega društva presv. Srcu božjemu. Slovesnost se je začela z litanijami in pomembnim govorom g. Zveznega tajnika, ki je znal vzdramiti vsa srca in jih tako prisrčno približati svetemu Srcu. Po cerkveni slovesnosti je č. g. župnik Kavčič blagoslovil krasno podobo, nakar smo se zbrali v društveni sobi. Ta sestanek nam ostane v neizbrisnem spominu! Prelepi nagovori in zlasti dvoje deklamatorjev in dve deklamovavki, ki so sami sestavili globoko občutene speve na božje Srce, zaslužijo, da jim na tem mestu iskreno častitamo. Tiha, globoka vera in prelepa vnema za organizacijo sta sevali iz tega slovesnega sestanka. G. Joško Bratuž nam je zapel par lepih pesmic in zdelo se nam je, kot bi se mu slavčki odglašali v novozelenih vrtovih. Pozdravila sta prelepo zborovanje tudi predsednika idrijskega in gorenjevipavskega okrožja. Pač ne moremo najti primernih besed v zahvalo vsem, ki ste nam napravili tako veličasten dan. Srce božje naj vam plača! — Tudi Vam, dragi prijatelji in prijateljice, zlasti vsem, ki ste se trudili za to veličastno versko manifestacijo, naj bo dobri Bog plačnik! Se sedaj Vas ne moremo pozabiti! Ostanite zdravi in korajžni!

Urednik.

Vrtojba. Naša želja je postala dejanje. V nedeljo 8. maja smo ustanovili Prosvetno društvo. Pred ustanovitvijo je imel Dekliški krožek svoj občni zbor. Poročila o delu so bila skrbno sestavljena in so pričala o veliki vnemi in požrtvovalnosti odbor in članic. Po občnem zboru je g. zvezni tajnik v jasnih besedah orisal pomen in namen naših prosvetnih društev, nakar se je izvolil odbor izmed članov. Ustanovitvi je sledilo petje, pri katerem smo bili iz srca veseli lepih popevk, ki jih je zapel g. Joško Bratuž. Obema gospodoma se najlepše zahvaljujemo, društvu pa želimo krepkega razvoja!

Dornberg. Nekaj posebnega je bila okr. pevska prireditev, ki smo jo slišali na belo nedeljo. V mogočnem zboru so nastopili pevci in pevke iz Dornberga, Batuj, Črnič, Zalošč, Saksida in Vogerskega. Ker nismo še prejeli obljubljenega strokovnega poročila o pevskem nastopu, se ob tej priliki omejimo le na pohvalno priznanje, ki ga izročamo pevskim zborom in prirediteljem!

Spodnja Idrija. Po daljšem odmoru v javnosti smo zopet malo prosteje zadihali. Vrše se redni tedenski sestanki, katere pa v večini dekleta obiskujejo. Ob nedeljah pa je pri nas pravo življenje v društvenih prostorih, kar cel dan, razun med božjo službo. — Za predpustno zabavo je društvo priredilo šaljivo burko v 3. dejanjih: »Davek na samce«; ljudstvo je bilo splošno zadovoljno. Ne vem pa, kako bi sodil več in pravičen kritik, ako bi se kje oglasil. — Igrali smo dne 2. in 27. februarja, nastopali so zopet med odmorom društveni tamburaši. — Pod skupnim ovitkom smo prejeli 21 izvodov »Čolniča«, ki smo vse razpečali. Nekaterim pa je bil dostavljen na osebni naslov, upam, da ga je vsakdo obdržal. Premalo jih je še pri nas, ki se zavedajo, kaj nam nudi v današnjih časih list, kakor je le »Naš čolnič«. V bodoče kaj več o tem. — Izredno smo bili veseli g. zveznega tajnika, ki nas je obiskal 23. marca in imel v društvu prelepo predavanje. Pripravljamo se tudi pri nas za prosvetno tekmo. Pozdravljeni!

Gorenja Kanomlja. Dne 31. januarja smo imeli v našem društvu svoj občni zbor. Kljub teum, da smo raztreseni po hribih in bregovih kot izgubljene ovce, smo prišli vendar številno k občnemu zboru. Vse je zanimalo poročilo odbornikov, ki so jasno in točno podali svoja poročila. Volili smo novi odbor, dobili nekaj novih članov in 15 naročnikov za »Naš čolnič«. Naročili smo novih časopisov, začeli z večernimi sestanki, ki o nam najsljubši. Dekleta se bavijo z ročnim delom, največ se mučijo z idrijskimi čipkami. Fantje pa nas spremljajo s primernimi deklamacijami in kratkimi nagovori. Pa tudi časopisov ne pustimo ob takih setankih nerazrezanih na mizi. Naj-

raje čitamo »Naš čolnič« in pa knjigo »Zrna«. Novi odbor je sledeči: Kacin Leop., preds., Erjavc Franc, podpreds., Likar Marija, tajnica, Kacin Francka, blagajničarka, Bončina Marica, knjižničarka, Vončina Peter, Golja Peter, Likar Fr., odborniki, Bončina Ferdinand, gospodar, Bončina Fr., Vončina Fr., preglednika. — Pozdrav!

Slap pri Vipavi. Malokdaj se oglasimo, a vendar kljub temu tudi naše društvo še živi. Res je, da živimo bolj tiho notranje društveno življenje, a otrsli smo se že praznega strahu, ki nas je oviral pri našem delovanju. — Prvo nedeljo v februarju je imel Dekl. krožek zabavno prireditev, ki je lepo izpadla. — Dne 13. februarja smo imeli skioptično predavanje iz življenja sv. Frančiška Asiškega. Po predavanju se je vršil občni zbor. Navzočih je bilo dve tretjini članov in osem (!) članic. Izvoljen je bil zopet, in sicer enoglasno, stari odbor. Pri zborovanju je bil navzoč tudi g. okrožni predsednik J. Hladnik, ki je v kratkem jedratem govoru podal društvu smernic, po katerih naj bi se isto ravnalo. — Prvega marca smo priredili »Pustni večer« s peštrim sporedom, ki je vzbudil med navzočimi obilo smeha. Take zabave nudijo ljudem več zdravega užitka, kot razne nozrosti in maškeradni plesi. — Začeli smo z rednimi fantovskimi večeri. — Bog živi!

Zakaj pa ni deklških večerov? *Op. ur.*

Ljubinj. — Dne 16. p. m. se je vršil v našem bralnem društvu 15. redni občni zbor. Letni obračun je pokazal lep uspeh. Društvo je imelo redne tedenske deklške večere in dvakrat na teden skupne sestanke. Imeli smo tudi eno javno prireditev in več domačih prireditev. Knjig smo v tem letu prebrali nad 700. Častnim članom smo imele novali Ivana Kavčiča, za njegovo dolgoletno predsednikovanje in Kavčič Marijo, ki je bila tajnica 15 let in je imela društvo brezplačno 22 let pod svojo gostoljubno streho. V novem odboru so sledeči: Leban Valentin, predsednik; Kavčič Ivan, podpredsednik; Leban Alojzij, tajnik; Gabršček Franc, blagajnik; Leban Miha, knjižničar; Kavčič Ivan, gospodar; preglednika g. Peter Šorli, kaplan in Kavčič Marija.